1953
ROOT
DEPOSIT

Музыка

Әҙәбиәт

в компьютере. - 302 стр

2 (39).
39

в книге только частично.

в газ. есть

Рми

Гарипов

Студент язмалары

(Экзамендәр алдынан).

Мәскәү – 1953 – йыл

Май.

Максим Горький исемендәге әзәбиәт институты.

№16

„Яны коша Якторгурза мамкин“ Петефи

Май дәфтәренә

Эстәлек

1) Студенттәр туйы — (1,2/V.) — 1 бит.
2) Рафаэлдец аваны килгәндә (3/V) — 15 бит.
3) „Доносчик“ (Диплом Яклар) (4/V) — 20 бит.
4) Музыка (Римский-Корсаков) (5/V) — 23.
5) „Бакыр ноябай“ (әзәбиәт) (11/V) — 28.
6) Чайковский — (музыка) — 12 — 35.
7) Некрасов Пушкин туранында — 45.
8) Газеталар: „Сов. Башк.“, „Ленинец“, кт. 42.
9) Калинин пәш языусылар менән — 50.
10) И. В. Сталин туранында газеталавы шивырзар — 53.
11) „Курай“ (С. Кудаштан) — 65.
12) Әбдулла Тукай туранында — 73.
13) Тукай нәм башкорт фольклоры туранында — 80.
14) Усманов — Башкорт сәсәндәре („Изеукәй менән Моразым“) — 82
15) Нәзимә Хәлитова т-да — 82.
16) Башкорт аттары — 88.
17) Назым Хикмәттең хаты — 92.
18) Клавдия Петровианың термосы — 96.
19) Джанни Родари — 105.
20) Бакыр ноябай (II.). Пушкин — 102.
21) Чайковский музыкалы — 114.
22) Чайковский симфониялары — 119.
23) Чайковский — байек әйсе — 125.
24) Тел тарихе (ист. р. л. яз.). 129.
25) Тургенев романдары — 132.
26) Ушинский тел туранында — 133.
27) Ломоносов рус теле т-да 135.
28) Флобер туранында — 137.
29) Рәис менән нәра әсәбез — 139.
30) Тәбиәт нәм үземдең уйланыузар (мәхәббәт, семья, бала) — 141.
31) 25-се число нәм студент. Мариат, Сания — 142.

32) Глазунов музыкалы — 154.
33) Лядов музыкалы — 155.
34) Танеев музыкалы — 156.
35) Аренский нум Ипполитов-Иванов музыкалары — 157.
36) Скрябин музыкалы — 160.
37) Серг. Вас. Рахманинов муз — 161.
38) Зачеттар. Сидельников. С. М. Бонди — 163.
39) Глинка: „Музыка — душа моя" — 166.
40) Глинка — „Иван Сусанин" — 167.
41) Лермонтов татар теле т-да 168.
42) Белинский зен Лермонтов мени тормже осарашлызарны нум туге кабат бөтө йөрәктән пәйләшеу зәре — 169.
43) Лермонтов нум халык ижады — 170.
44) Белинский бөйөк шавир туранлыда — 171.
45) Лермонтов т-да француз газета вынан — 173.

1)

1953

Май

Студент язмалары.

(Кәнджек)

Студенттәр туйы 1-2 май, V, VI.

Бөгма инде май кәнджеген дә яза башлаными. Ур зумер... Не, дөнә!..

Май айы, жебитр, кушелле башлаными.

Берендә Ровизны туйы уткәрзек. Тәуге кабат мин студенттар туйына катнаштым! Класташ нив Ровизә, аулашташ нив Ровизә.

Туй туранлыда вакыт булвас бөтә вакыт тарыма тиклем ишкәмлән язырмын же. Бик узем-

[illegible] дүйза укыван шивырзы вона
язын кулем. Эсвэт мелэн дүйза
кистер алдыма вона Нина Акимов-
наларза язын алдым. Эмбит-
тэ, Рэвизэ дүйнэ сакырын
килгэс ук уйлан куйвайным эй-
тер вуззе. Шулай за озак ко-
на уйланын ултырзым. Нисен-
тер дункыллаидым да узем. Ро-
визэкен бэр тормаш голы, бергэ
укын пэрэгэн кэндэр, дедзамда
нэм интернатта бергэ пэшэлгэн
пэлдар куз алдыма килен бад-
ты ла — язавы вуззэр бик кун
булын кистэ. Лэкин из кэрэк-
лелэрен гелэ, из асылын вона
эйтергэ тейеш пием. Туйзавы
вуз кыска, асык, бэр пэрэктэн
эйтелергэ, барыкына ла окшер-
лык булырза тейеш, эмбиттэ.
Артык акыл пасын дорау за урын-
ныз. Мэвиэвезлек дэ килен сык-
маным. Кузелле булным. Узем-
гэ, шулай сыкты кеуек.

Рэвизэгэ, Рэуилгэ.

Ике пэш вумерзен кушылыгын котлан.
Яктыш дарзын Мэскэу дүйнэдэ
Телэк телэн везгэ бир пэрэктэн
Эйтэм ни булваным уйымда:
Кайын дарзын ярак ярвин савын
Кайлан алды вумер язывыз.
Пэшэуегез емеш кайванваса
Шул язды вез каклан калывыз.
Татыу пэшэгез вез, студент дустар,
Бэгэнгэлэй вумер буйына.
Аудырлыктыр килгэ, уртак булным,
Этормаш бит тугел дүй вына...
Ил кыуанын вездэн эшегезгэ, —
Мин телэйем зурын шатлыктын,
Нэм мэвэббэт сэскэнендэ нэр сак
Тан ысывы кеуек сафлыкты.

Яраттылар. Рэуил дэ,
Рэвизэ лэ, мэсэлиэ Гэлиевна
ла кулды кысын котланылар.
Русса эсфлеген дэ аулады бир-
зем. Гора тигэн юрист-аспирант
егет мелэн шулай вуз озак пэй-
лэшен ултырзык. Узе лэ ши-

4

[illegible]. Классенда-
[illegible] белә. [illegible]
[illegible]
[illegible]. Менә [illegible]
([illegible]
[illegible]), [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]. Минем белемем бик аз.
[illegible]!
[illegible]
[illegible]!
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]! [illegible]
[illegible], [illegible] класс-
[illegible]
[illegible]
[illegible]?

5

[illegible]
[illegible]. [illegible]
[illegible]
[illegible]. [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] ([illegible])
[illegible]
[illegible]. Шамил [illegible] бик [illegible]
[illegible]; [illegible]
[illegible] — [illegible],
[illegible]! — [illegible].
[illegible]. Шамил-
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]! [illegible]
[illegible]! Классларда [illegible]
[illegible]
[illegible], [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]. [illegible]
[illegible]

4

ахыры дуслык иде. Чынлыкта ту-
ва ла башлады дөньяга карыйбыз.
Үзе кайда булган. „Белмәгән
кызлар, бүләк итүләр бел-
де!" — ди укучыларыбыз. Бер
кайчак булмыйлар [illegible]
ләр сөр-сөр килеп, [illegible]
[illegible]ләр. [illegible] [illegible] ту-
ган укучыбыз да! Бер[illegible] ак-
ка калды менә сез беләсез.
Мин [illegible] кешеләр дә килеп әйтте.
Әкият [illegible] [illegible] кешеләр-
не — [illegible]. Егетләр дә
[illegible] белүләр шул үзләре ни-
нди! Ни эшләргә дә [illegible]! Ә-
ле — дәү, без үзебез дә беләбез
[illegible]! — ди кеше кызлар.

Ахырда без [illegible] [illegible]
[illegible], Казанга кайтып [illegible]-
зык. Бер [illegible] вакытлы-
ны. Укучы — укучыларга [illegible]. Бар-
ып ла, [illegible], ди, [illegible]-
[illegible] [illegible] Еллар. [illegible]
килеп, [illegible] [illegible]. [illegible],
[illegible], [illegible] [illegible] [illegible]

5

ди! Бу да инде [illegible] бу-
дыр! [illegible] [illegible] [illegible]-
[illegible], [illegible], [illegible], [illegible], [illegible]-
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]-
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]-
ла [illegible].

Мәсгудә Гыйльвиановна без Фәт-
ра (Хамидова) белән озак [illegible]-
ган килгәндә [illegible] [illegible] башла-
ганнан. Чынлыкта [illegible]
иде. Фәтхерә белән [illegible]
килдек. Чынлыкта да [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]. [illegible]. [illegible]-
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Фәтхерә
бик күп [illegible]. [illegible] [illegible]-
[illegible] [illegible] бер [illegible] [illegible].
Бик Татарстан [illegible] больницада
[illegible] [illegible] [illegible]. Адресын
[illegible] [illegible]. [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] алмады [illegible]. [illegible]-
[illegible] [illegible] осложнение булган булса кирәк.

Мәсгудә Гыйльвиева [illegible]
бик [illegible] иде.

— Бу инде, апа, [illegible]-
[illegible] [illegible] [illegible]! — [illegible]

ул: — Инде [illegible], Р[illegible], — дип
көлде. [illegible] бик
[illegible]
[illegible].

Без [illegible] кайткан [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

— [illegible]
[illegible]

— Бик [illegible], — [illegible]
[illegible]

— [illegible]

[illegible]! — дип [illegible]
[illegible].

[illegible]
[illegible]. [illegible],
Р[illegible], Р[illegible], [illegible],
Р[illegible], [illegible], [illegible], Р[illegible] (ис-
[illegible]), [illegible], Р[illegible], Ма-
[illegible], [illegible]
[illegible]
[illegible]. [illegible]
[illegible]
[illegible]
„Р[illegible]" [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible]

— [illegible]
[illegible], — [illegible]
[illegible].

Одна [illegible] ул(ица) Ленинская. Здесь [illegible] [illegible] [illegible]. Вечер [illegible] [illegible] [illegible]. Все [illegible] [illegible] [illegible]

ғәрәфә һәмәр мәнә «Әгәр бер кешегә тә һөйләмә. Әйтмә, ярамый!» тип кисәтте. Ләкин бер кемгә әйтмәү ни генә тормаш, ул бер кемгә дә әйтә алмый ине. Ә бит ул ғәрәфә ағайны бик ярата ине. Ғәрәфә ағай ул көнне ни өсөн шулай эшләгәнен үзе лә аңлай алмай ине.

Шунан һуң ул ике көн ғәрәфә ағайҙы күрмәне.

(Ғәрәфә ағайҙы ғәрәфә ағай тип кемдер беренсе тапҡыр әйткәндер. Ғәрәфә ағай үзен шулай дип таныштырғандыр. Ул ағайҙың исемен белмәй ине.)

Ә бер көн ул ғәрәфә ағайҙы ҡорҙа ғәрәфәләп йөрөгәнен күрҙе. Ғәрәфә ағай ҡорҙа ғәрәфәләп йөрөй, ә ул ағайҙың ғәрәфәләгәнен ҡарап тора. Ғәрәфә ағай ул көндө ике ҡоштан башҡа бер нәмә ғәрәфәләмәне. Ғәрәфә ағай ул ике ҡоштоң ҡайһыһын ғәрәфәләгәнен ул ҡарап ҡалғас та, ғәрәфә ағай ҡоштарҙы ғәрәфәләп бөткәс, ул ғәрәфә ағайҙың ғәрәфәләгәнен ҡабатлап ҡараны.

Ике. Ғәрәфә ағайҙың ғәрәфәләгәне бер нәмәгә лә оҡшамай ине.

— Давай ғәрәфәләшәбеҙ әле! — тине ул ағайға. — Без ғәрәфәләшәбеҙ, ә ғәрәфә ағай ҡарап ултырһын!

Ағай ғәрәфәләүҙән туҡтап, ул ғәрәфәләгәнде ҡарап ултырҙы. Ул ғәрәфәләгәндә ағай ҡайҙалыр ҡарап ултыра, ә ул ғәрәфәләгәндә ағай ҡайҙалыр ҡарап ултыра. Ғәрәфә ағай ул ғәрәфәләгәндә ҡайҙалыр ҡарап ултырмай ине. Ғәрәфә ағай ул ғәрәфәләгәндә ул ғәрәфәләгәнде ҡарап ултырмай ине. Ғәрәфә ағай ул ғәрәфәләгәндә ул ғәрәфәләгәнде ҡарап ултырмай ине. Ғәрәфә ағай ул ғәрәфәләгәндә ул ғәрәфәләгәнде ҡарап ултырмай ине.

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ~~[illegible]~~ [illegible] бик [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. („Әпс“). [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] бик [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible]! [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Аксаковның Тургеневлар [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

[illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible].

3 май VII.

[illegible]. [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible]? [illegible] [illegible] [illegible].

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Рафаэльнең [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], бик [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]; [illegible] [illegible]:

— Сафии, — диеп [illegible] бик [illegible] [illegible]. [illegible] Рафаэль [illegible] [illegible] [illegible] бик [illegible] [illegible] [illegible] бар.

[illegible] [illegible] Рафаэль [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Рафаэль [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible], [illegible] [illegible]:

— [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]! — [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] бик [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible]

мәктәптә оешканда, минем иптәш-
ләр [illegible] [illegible]. «Ут-Д[illegible]
не мактыйлар(?). Бүген осы(?) [illegible]
[illegible] [illegible]. Минем дә бик
[illegible]. Бик курыкмый(?). Әйе(?).
Ә Күзәтче минем артымнан килә!
[illegible] [illegible]! Бездән дә
[illegible] артыннан(?)! [illegible].

Рафаэльнең бүлмәсендә(?) ку-
лак [illegible], мин [illegible]-
дә [illegible] [illegible], бик [illegible]
[illegible] [illegible]. [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible].

[illegible] [illegible], [illegible]-
дә [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible]
минем [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
минем [illegible] бик [illegible] [illegible].

Мәскәүдә [illegible] [illegible]-
дән [illegible]. [illegible] [illegible]
барып телеграммалар [illegible].
[illegible] [illegible] телеграмма [illegible]-
[illegible] [illegible] иде. [illegible]. [illegible]-
[illegible] [illegible], [illegible]-[illegible]-
[illegible]. [illegible] дә [illegible] [illegible]-
[illegible] [illegible] минем [illegible] [illegible] [illegible]
Казан [illegible] [illegible]. [illegible]

килде. Ләкин анда кеше юк иде.
бер [illegible] иде, [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] башка
сүзләр килде.

[illegible] [illegible] Рафаэль ке-
лә мин Переделкинода тор-
мыйм(?), ә аннары Мәскәүдә
[illegible] килде.

Рафаэль минем белән
[illegible] [illegible] [illegible]. [illegible]
Казаннан [illegible] [illegible]. [illegible]-
ман [illegible] минем [illegible].
[illegible] [illegible]. Ильдар(?) [illegible]
[illegible] [illegible] да [illegible] [illegible].

Переделкинодагы бүлмә-
дә иде, Рафаэль минем ба-
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] минем
[illegible]. Рафаэль [illegible]-
[illegible], [illegible] [illegible]. [illegible]-
[illegible] [illegible], [illegible] [illegible]
[illegible], [illegible] [illegible]-
[illegible]. [illegible] [illegible] [illegible]
бер [illegible] да [illegible]. [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] минем бик
[illegible] [illegible]. [illegible] [illegible]-
[illegible], бик [illegible] [illegible],

балалар за устроебез. Дим бүйо-
ша дачалар за палош куябыз.
Авастар за устартабыз! Нумолар
гепэ кулдан киллэй бездэ!
Укепесен калдырмайбыз дойлянэ!
Узебез кэлэбез рэхэтлэнен. Берэр
стакан вона эскэн вино башка
бик носк сыкты.

Кайтилоктар артында
Тоня, Жанна, Лида, Светлана,
икепсен Тоня тун уйнарва кил-
делэр. Бездэ барзык. Шаярка-
лэшэ бик озак уйнаноск. Без
ецелэйен сивас югерэбез гепэ!
Ноздар бездэ шулай за гизен
алдылар булна кэрэк.

— Розми паман да байрам
итэ! — тие Тоня.

— Юк, мин тун кешенен! —
тин аклаидым ува.

Бик арыгты. Тоня ле-
нэн Жанна кис йэрэргэ тилэр
зо нисектер нуцел тешлэне. Ра-
фаэль сыкманы.

Узем гепэ сывом китем.
Эа бошан. Нуцелнез. Стан цилва

барон нэра затем до вумерем-
до тэуге кабат напирос натон
алдым („Богатыри") ным. Поль-
ва буйлан, урманва таба атла-
ноим. Бик кун тартым.

Тэн пилы, матур. Пэш
уюнгэ осык тешкэн. Урман
карщоилоша барон, ереплек
арапоша авон Ятсан поль-
ва ярошна килен ультырдым.
Аска бар ерек авасом поидо-
рон тушэнем до бик озак
уз-узем менэн пэйлэшен, поль-
ва шоилтырадык тошлан ультыр-
дым. Полва бик матур итен
шоилтыран ава, поурлай. Полва-
ла поидоздар емелдэшэ. Ко-
тар тошван. Бик электрия-
каларзон утлы тазма булом
гелуэн узом китеуе гепэ ара-
тырэ тэндэн бик матур тошлы-
зон уятом нуя. Локин та-
зом да из киткес тэн тошлы-
вы башлана. Урман серле булом
карайом базом тора. Кара-
вайзар тэндэ бик кызык куренэ.
Айгок. Нук пэдэ аяз, поидозло.

Детектив

4 МАЙ, I. (Дневник Ивлад)

Ич седеса бурен ка-
ган Вамдакан Ивлад. Ибан
Сердимак Ивлабиев. Ибанса бурен
бар ган ураканурр Гобдулла ибан
Ивлурда ган.

Ивлан сакаргурда недимур-
гурр Робдо, Рабда, Ро-до ка-ро-
ра, а конгрбагурдиван Кабдан
ивлан Дебдо Кабдиндиндр. Гулдак-
ра ибан да, Шавлабра, Ивдбогр
бар ив. Сандра да бурдар. Ивив
ив прадседатдиван ир, Гурен бурда-
ндра ганрарр Сердин ган К. Бурак-
ин ганра, Ванда бив ка ибдра-
ардар прадседатдра. Гобдулла
ибанда ган ив ив ивн ган ган.
Ивлан бурдив.

Ивбан бар ган Гобдулла
ибан ура бабан кунда. Ин бабан-
ин ган бив бив ка-ро-
ган. Ганрибан да бавдк бу-
ган ган, ган кабр ин-
ра кабдандив сабан-ро ин-ган.
Шра ра кабда ган-кабданра кан,
бавда ар ра-ндан Кдан кар! Бак
бар ка ган Гобдулла ибанда.

Бик кра ракандан. Ден ибан бу-
ка кбрра! Дибанив Ивлан! Ибан
ур ванкбрбрбран бдибк бдан
Вабар ин-брбран ракандар!
Гибрбан бба ганда ванкбр ра-
бибр бдибкбан. Гибрбан Гобдулла
ранбр-ин ванкбр, ганрибрбрд-
бдка ка бр ландар. Ибра ур!
Бандбдан, ван бдибан бра ура!
Ин ган кбдндан ган-бра ибан
ра ибрбан, бик ибр ин-ванда.
Кра ганра кандбран ин.

Бдра ив кандбранар:

– Ерр Ивлдан! Ерр!

Ран ин ибдан бРабанив
бик ибрбран ванбан. Ибдк ин
кан ур. Ванив ибдан кра-
ндбр ган, Ивлан ванбан.
Ванда ин ган ибдра бу-
ган (кандр!) Ивлан ванбан
ин. Ибан ибранбрбан ра-ибан
ин-брбран кибрбк. Ванда ган-
Вабар Ванбр.

Ибан ин ибан ибрбра бра-
Гобдулла ганда бдибр ка-бр.
Бибрбк. Ур ибдра ин.

– Ивлан ин Ивбанив? – ган.

– Гин, – ран ибан бик ан-

[illegible], диде миңа.
— [illegible]!
— [illegible].
— [illegible]!
— [illegible].
— [illegible], Дави, икка ке-
ше [illegible].
— [illegible].
— Юк, [illegible]. [illegible]
[illegible].
— [illegible]! — диде Да-
ви [illegible].
— Э мин [illegible], — [illegible]
[illegible] Давидан [illegible]
[illegible] записка [illegible]:
„Не [illegible], [illegible], слово ба-
[illegible]". [illegible]
[illegible] Дави [illegible]
[illegible] Рамазанов [illegible]
[illegible]:
— [illegible]? —
диде. [illegible] Дави [illegible]
[illegible]. [illegible]
[illegible]. Без Рафаэль белән [illegible]
[illegible].
Дави [illegible]
[illegible]
[illegible]. [illegible] „[illegible]"
[illegible]. Без Рафаэль белән [illegible]
[illegible] Римский [illegible].

5 май, II.

Музыка

Римский-Корсаковның „Ба[illegible]" операсы белән [illegible]
[illegible] белән [illegible]
[illegible] [illegible].

„Садко" операсында [illegible]
[illegible]
[illegible]
ра. „Садко" операсы [illegible]
[illegible]. [illegible]
[illegible] Нов[illegible]
[illegible]
[illegible].
Римский-Корсаков [illegible]
[illegible] сказительница Рябинина-
ның [illegible] „Садко" [illegible]
[illegible]
[illegible]. [illegible] Садко
[illegible].
Садко [illegible] Новгород [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]. „Садко" операсын [illegible]

дубивоте бөр нескулектуре менэн
нурэтлэнэ. Римский-Корсаков
тэбивэткэ шавир кузе менэн карай.
Унэн музыкаланда дишчез узенэ
ченэ зас булван зур тормош менэн
йэшэй. Ул. кәслән, киш, зур,
мәнәбәт нэм гузэл. Дишчез тул-
кошлана. Дишчез зур тузар
тулкоты менэн бөуелен вак
кошта тулкондар менэн калтырай.
Дишчез узендэ бай серзэр нак-
лай. Римский-Корсаков музы-
каланда рус бөлиналаронон ха-
рактерен киш кулланоула.

Халык теманы музыка-
ла тән урондо адон тора. Ха-
лык дишчез кеек кәслә, зур нэм
мәнәбәт.

Варяг кунавы, Индия
кунавы нэм Венеция кунавы ла
вэр береве узенэ ченэ зас сифаттар
менэн характерлэнэ.

Индия кунавы ишу кәнсо-
вэш мелодиянэ, конфяктэш
йошо дишчез тулкондаро менэн

кушыла. Венеция кунавы (Марко
Поло) музыкаланда дишчез ита-
лиява зас булван сифаттар менэн
нурэтлэнэ.

Садконом уз дружинаны
менэн походка ниткэндэн хуш-
лашоу хорот нэм зур оттамык
менэн язылван (Фуртенсе кар-
тина). Садко узен тәрлә-тәрлә
йырзаро менэн характерлэнэ.
Речитатив кулланоу ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~
бороньво колоритте, бөлин нәлар
колоритен биреузэ бик ~~[illegible]~~
булышлык ит (бөлинний
речитатив). Садконом дишчез
аштындавы йоры нэм аштэ бат-
шаны данлай. Бөлда дишчез
фантастика менэн тулы. Сад-
кова яуан бирен ильмен кул
тулкошлана, нескэ моц нэм
сөн тырзауы, аккош тырзоы,
сунырзашы койоноуы, нэм
зэ кубеклэндерен канат ка-
вогузаро, нэм зэ тузорок кул-
салерзэн йэйелен китеуен

куз алдына бастыра. Асык зәгәр-
ләгу тулкындарзын бейешеде
бик кескә гузәллек мәнән гу-
рәтләнә.

Садко пәрәмә мәнән
ваш уза ваш-к булган ноу ко-
зәлнә пәрәт рус халык пәрза-
рын хәтерлә (Волхова). Иртән
таң аткаида ар ситендә Садко
пәклан яткаида ул кәз мәз-
ло бишек пәрәм пәрлай.

Римский-Корсаковтың
1902-04 пәлдарза язылган
„Мәнәй бессмертный" опералы
символик опера, „Сказание
о граде Китиже" ишем „Алтын
әтәс хакында әкиәт" опералары
300 пәлдавы „жадына карай".
Был опералары әсән Римский-
Корсаковтың музыкалары 1905
пәлда батша хәкумәте тарафы-
нан тыйылы. Р-Корс. студентар
пәрәкәтен Яклан сәвәнә Ялай.

„Сказание о граде Ки-
тиже" татар-монгол баскынсы-

рына каршы рус халкының тыу-
ган илде Яклау кәрәшен
сәвәлдәрә, рус кешеләрен
батырлыгын пәрлай.

Римский-Корсаковтың
пәлдәнда симфоник әзәрзәр
зә зур урын алын торалар. Тәр-
лә характерзәге симфониялар-
ны мәнән бергә ул кәнсәл-
зәнә халыктарының мелодия-
ларына яхшылаштырын „Шәх-
рәзада" ны яза.

Колдан аркан ишеп ма-
ташма инде.

Р.К.-тың „Испан каприччио" ны
оркестр әсән язылган. Картина-
лы-эпик характерзәге симфо-
ник әзәрзәре мәнән Р.К. рус
музыкаларында айырым урынды
алын тора.

Р.К.-тың пүрәзә әзәрзәрендә
идея каршылыктыры бар. Бөлстәй
философиялы уза тәзир итә. Ян-
ки кайны бер музыковедтәрзәк кас-
ын разларына карамаздан, ул модер-
низм мәнән бер касан да мәнәнмай.

11 Май, I. Сакен Кабай-

ұлының лекциясы.

Пушкиндегі «Анжело»-

дан бір кем де [illegible]. Бонды

мен де [illegible] [illegible],

«Анжело — поэтик поэма. [illegible]

[illegible] I-ге [illegible] [illegible].

Лекция бойы [illegible] [illegible]

[illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] сак

[illegible] [illegible] [illegible]. Лекция де

[illegible] да [illegible]. Шар-

ловтың бойы поэма [illegible] [illegible]

[illegible] бар. Лекция бойы [illegible]

[illegible] вульгар [illegible] [illegible].

Пушкинде вульгарында [illegible]

[illegible]. [illegible] да [illegible]

[illegible] жоқ.

Абай бола [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible]. Пуш-

кин [illegible] [illegible] трагедияла-

рын [illegible] [illegible], [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] қарай. [illegible] [illegible]

[illegible], [illegible] образдарын

[illegible] [illegible] [illegible]

қарай. Пушкин Шекспирден поэ-

зия образын берілген [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible]. Мольер мен

Шекспир [illegible] Пушкин бек

[illegible] [illegible] [illegible]; Дон Жуан

образын, Скупой рыцарь обра-

зын т.б. образдарын [illegible].

«Мера в меру» деген Шекспирдің

Пушкинде [illegible] [illegible]

[illegible]. Пушкин бола [illegible]

[illegible]. Бол [illegible] [illegible]

[illegible] жоқ жоқ. [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] бек [illegible]

[illegible] [illegible]. «Анжело» по-

эмасында [illegible] Шекспирдің [illegible]

[illegible] бек [illegible] [illegible]

[illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] бар [illegible]

[illegible] бол Пушкинде. [illegible]

возрождение [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible]. Психологиялық об-

раз [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

Анжело — [illegible] [illegible], [illegible].

Поэма Пушкинде бар:

«И дух смущ[illegible]»

„Анжело" менэн бер ук ва-
кыйта Пушкин узенен из гузэн,
бэйэк эшэре. „Бакыр ноябай"
поэмаланы яза. Дэнгэ эзэбиэ-
тендэ был поэма из кэсле,
из гузэн эшэрзэрзен, берене. Семен
Михайловичъ уны Пушкинден
из якшы эшэре тип изэнлэй.
Пушкин бэлэкэй кешегэ мэрэ-
жэвэт итэ. Бэлэкэй кеше-изел-
гэн кешелек вэкилен. Пушкин
узенен реалистик и жазы менэн
изелгэн халык массаланан бул-
ган бэлэкэй кеше образын бирер-
гэ карар итэ. Нэм ул бондай об-
раз итен дэнгэ эзэбиэтендэ вак
чиновник Евгений образын кал-
дыра. Пушкин бэлэкэй кеше
образын беренсе булып асып бирэ.
Э Гоголь уны киц колас менэн
дауам итеусен. Евгений образы
тэузэ Езерский исеме менэн языла.
Пушкин „Евгений Онегиндэн" гуя
шуга окшашлы роман языу

тураныида уйлай. Езерский тура-
ныида язылган вариантар. „Ба-
кыр ноябай" нэм эзерлек булып
торалар. Бэлэкэй кеше тура-
ныида Пушкин икенсе Онегин-
де язырга пытына. Езерский-
зен башта алып азатына тиклем
тормошо булырга тейешле була.
Езерский, вак чиновник, бер кем-
кава ойлэнэ. Шитырзарыны уны-
да Онегин строфалы менэн язы-
ла. 1824 йылгы Петербургтагы
ноу базоу вакитаны ла был Езер-
ский романына инерга тейеш
була. Нэмэ бонын менэн Пуш-
кин эйтергэ теней? Билгелез. 1833
йылгы кэзэндэ ул „Бакыр ноя-
бай" зы яза башлай нэм Езер-
скийзен кайны бер элементтэре,
шейзаж курелештэре шул по-
эмага инэ. Пушкин был поэма-
ны бик зур илгамланыу ме-
нэн яза. Нэм бик тиз яза. База
кавыгэта кусерен, Пушкин уны
китки натыуса Смирдинга бирэ.
Николай! поэманы узе укый,

бик күп белдерер күз. Сөйләгән
менән гөрөп [illegible] Пуш-
кин бар гүзәлдә [illegible] бул.
Пушкин гөрлә варианттарын [illegible]
язып карай. Шулай Пушкин
үзе поэмаһының башланышын [illegible]
кандан күрә алмайынса үлеп
китә. Пушкин үлгәндән һуң Жу-
ковский үзенең төҙәтмәләре-
мен баҫтырып сығара ул. Жу-
ковский Пушкиндең «[illegible]»
шиғырын да үҙенең төҙәтмәһе
менән баҫтыра. Шулай бульвар-
дағы Пушкин һәйкәлендәге Жу-
ковский [illegible] шиғыры
1937 йылда төрлә [illegible], бик [illegible]
[illegible] Пушкиндең
[illegible] шиғыры менән төҙәлеү.
Белинский «Бакыр
һөйбәт» поэмаһы тураһындағы фе-
керен [illegible] менән әйтә
һәм Жуковскийҙың төҙәтмәләре-
не [illegible] [illegible].
Поэманың төп идеяһы

нимә? Пушкиндең идеяһы об-
раздар аша бирелә. Ул форму-
лировать [illegible]. Шуның өсөн
«Бакыр һөйбәт» дәге идеяһы
тураһында бик күп бәхәсләр бу-
ла. Был йылдар буйынса да-
уам итә.
Пушкин Петрҙың [illegible]
образын [illegible] [illegible] уға кар-
ма каршы [illegible], уға күп кур-
реусе [illegible] [illegible] Евге-
ний [illegible]. «Ужо тебе», тип Ев-
генийҙең [illegible] менән Пуш-
кин Петрҙы [illegible] [illegible]
фекер бар. [illegible] бер фекере
каршы-каршы Петрҙың [illegible]-
лаған [illegible], уның [illegible]-
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] фекер бар. Бе-
линский 11 мәкәләһендә «Ба-
кыр һөйбәт» тураһында икенсе
фекер әйтә. Пушкин кем яклы-
ла? Пушкиндә уның бәхәс
[illegible] көрәк. (Белинский [illegible]

34

о декабристы [illegible] декабристлар. Ләкин [illegible] ул үзенең декабристлар [illegible]. Ул, әгәр дә Татьяна [illegible] образы самодержавие [illegible], Евгений [illegible] декабрист [illegible]. Ләкин [illegible]. Пушкин [illegible]. Евгений декабрист [illegible] декабрист [illegible].

Пушкин бу поэмада Татьяна [illegible]? Евгений [illegible]? [illegible] Пушкин Евгенийдә [illegible]?

Поэманың [illegible] Татьяна [illegible] образы [illegible]. [illegible] Пушкин [illegible]. Пушкин [illegible].

35

Музыка. 12 май, II.

Чайковский дөнья композиторларының иң зурысы. Ул Глинка ~~[illegible]~~ традициясен дәвам итүче. [illegible] Чайковский музыкасы [illegible], популяр музыка. Чайковский музыкасына [illegible]. Чайковский [illegible], [illegible], искренность [illegible]. Чайковский үзенең [illegible] симфониясе [illegible].

Чайковский [illegible]. Чайковский музыкасы [illegible]. Чайковскийның [illegible]. [illegible] симфониясе [illegible].

циаль итен курвэр. Чайковский
ижадында тен герой — халык.
Дуртенсе симфонияны уноны
болы хакта алык эйтен тора (Зо-
се йолдарза Язылаз). Руе кеше-
ленен милли характерен Чай-
ковский из зур осталык менэн
тасуирлай. Чайковский халык
ижадына кучкистэрэ караван-
да кицерэк курэ. Чайковский
музыкаланыны тен сифаттары —
халыксаилык нэм демократизм.
Из бай мелодияны музыка ул
Чайковский музыканы. Бай ме-
лодияны сыгыш ул узенен бай
нэм куп Яклы сюжеттэрен тэзей.

Чайковский гармония
менэн бик оста эш итэ нэм бома-
тигэн итен оркестрэны белэ нэм
классик формаза эйэ, индивиду-
аль. Уноны индивидуалле-
бер тэрлелеккэ килтерлэй, ул
бик бай. Уноны музыкаль фор-
маны куп Яклы. Уноны Язма-
ван жанры юк. Чайковский-
дэн эстрэге нэм форманы менэн

бай булган музыканы уноны тор-
маш йорсаны булыгуна килэ.
Уноны статистик музыканы юк.
Ижадынын диалектик метод-
лы булыгуны эйтэ боле. Уноны му-
зыканы кэрэш музыканы.

Бормаш уноны ижадын-
да ецеусе. Мэхэббэт улемдэн
кэслэ. Уноны лирик герой
ецеусе, тормашто нэйдусе, зур
тойгола, кешелекле нэм кэ-
рэшсе. Язмыш теманы уноны ижа-
дында зур урын алыш тора.

Халык кэйзэрэ нигезен-
дэ ул тэрэн тойгола психоло-
гик жэрзэр ижад итэ. Кеше-
нен эске тойголары, кисереше —
Чайковский музыкаланыны пси-
хологик музыка булыгуны биле-
дэлэй. Чайковский (1840-1893)
интеллигент семьяныда тора.
Бэлэкэй сактан ук ул музыка
менэн кызыкнына, бик тэсир-
лэнеуен була. Лэкин ул юри-
дик укыу йортонда укыи, чинов-
ник булыи эшлэй башлай. Шу-
лай за ул музыканан айырыл-

Мана шу 1866 йилда Москва кон-
серваториясида [illegible] Н. Ру-
бинштейн [illegible]
[illegible] бўлган Чайковский [illegible]
[illegible] осорида бўлак [illegible]
[illegible], [illegible]
[illegible]. Студентлар [illegible]
[illegible] Симфо-
ния материалистик философия-
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible], [illegible] Чайковский. Чайковский
[illegible]
[illegible]
консерваториянинг 1865 йилда [illegible]
[illegible]

Чайковский 12 йил
Москва консерваториясида педагог
бўлиб [illegible], музыка
газеталарида мақолалар [illegible], [illegible]
[illegible]
[illegible]. Чайковский [illegible]
[illegible]

[illegible], [illegible]
Биринчи симфония, [illegible]
[illegible] „Вое-
вода“, „Ундина“, „Опричник“,
„Кузнец Вакула“ („Черевички“)
~~[illegible]~~ [illegible] „Евге-
ний Онегин“ операларини [illegible]
[illegible]. Н. Рубинштейн [illegible]
[illegible]
[illegible], [illegible]
[illegible]. „Ромео
и Джульетта“ увертюраси,
иккинчи симфонияси („Украин-
ская симфония“) Балакирев
[illegible]
[illegible]. [illegible]
[illegible] Чайковский [illegible]
[illegible]. [illegible] Чайков-
ский [illegible]
[illegible]
[illegible]. [illegible]
[illegible]
1877 йилда [illegible] Чайков-
ский Москвадан, консерватория-
дан [illegible]. [illegible] Чайковский-
[illegible]
[illegible]. [illegible]

ны консерваториялаты бер вокалистка була. Ул уже Чайковскийгэ узенен мэхэббэтен тураныда эйтэ. Ул бер мещанка булын юлза. Музыкаль таланты ла бик тар була. Чайковский уз-узен ультерер дэрэжэгенэ килен ет. Уз-узенэ нэрэк уткэрергэ уйлан карай. Лэкин организме ноык булганлыктан, Чайковский сэлэмэт калан.

„Орлеанская дева", „Мазепа" операларын яза бэшан нун ул. Чайковскийзен материаль якран тормошо якшы булмай. Фон Мек тигэн бер узада катын уза ярзам итэ. Чайковский баш тартмай. Фон Мек менэн ул бик куп языша, лэкин улар ахорашырга тейеш булмайзар.

Узенен „Шерывичкы" операнын куйганда уже дирижерлык итэ. 1886 йылда Чайковский Россияга кайтын, ультырак тормош менэн пэшэргэ уйлай. Яза нэм общественный эш алын бара.

рус музыкаль общественный директоры булын эшлэй.

{1887 — „Чародейка"
{1890 — „Пиковая дама".

{Балет — „Спящая красавица"
{Балет — „Щелкунчик".

Лирик опера — „Иоланта"

Чайковскийзен нуйзы эдэрен „Алтынсы симфонияны" 1893 йылда улер алдынан яза. Халера менэн ауырын улэ.

Операны Чайковский узенен ижадынын тэн жанры итэн исэплэй нэм ул бэйек композитор буларак ноклан вэс опералар калдыра. Ул шэхестэн эке дончяны Чайковскийзе ноык кызыкнондыра. Ул операнан сэнэ язынан озта ойошторолоузы, тормош дэрэслэгэн, сюжеттэн мауыктырзыс булыуын талан итэ. Бэл хакта Чайковский узенен Танеевка язган хатында эйтэ. Мицэ тере кешелэр кэрэк, тормош кэрэк, искренность кэрэк ти Чайковский.

Опера (вокаль) Чайковский бир янги «драма» ё лирик опера-дан иборат. Опера рус адабиётининг машҳур ёзувчиси Пушкиннинг шу номдаги романи асосида ёзилган. Чайковский опера партитурасини жуда тез ёзиб тугатган. Опера 1879 йилда Петербургда биринчи марта саҳналаштирилган. Чайковский ўзи опера премьерасида дирижёрлик қилган.

Пушкиннинг «Евгений Онегин» романининг либреттосини Чайковскийнинг ўзи ёзган. Унинг ўзи икки актдан иборат. Ҳар бир актда учтадан манзара бор. Опера воқеалари 19 асрнинг 20 йилларида Россиянинг марказий губерниясида бўлиб ўтади. Воқеалар ўша даврдаги рус ҳаётини акс эттиради.

Опера қаҳрамонлари: Татьяна, Ольга, Ленский, Евгений Онегин, Ларина, Филипьевна, Гремин, Триквет, Зарецкий, Француз, Деревня қизлари, Деревня йигитлари, Меҳмонлар, Ов овчилари.

Опера воқеалари Ларина оиласининг деревнядаги маҳобатли уйида бошланади. Ларина оиласи ўзининг кўплаб қўшни ва дўстларини меҳмонга таклиф қилган. Меҳмонлар орасида Ленский ҳам бор. Ленский Ларина оиласининг қизи Ольгага ошиқ. Ольга ҳам Ленскийни севади. Ленский Ольгага ўзининг севгисини изҳор қилади. Ольга ҳам Ленскийни севишини айтади. Ленский Ольгага ўзининг севгисини изҳор қилади. Ольга ҳам Ленскийни севишини айтади.

Кайфар. Бундан ташқари Кайфар Ленский ва Ольганинг ҳам дўсти. Бал чоғида Чайковский бир гуруҳ одамлар билан кўринади.

Евгений Онегин Петербургдан Ленский ҳовлисига келади.

Кандидат семинария ўқув юртини тугатиш олдидан ўқитувчилар Совети ўқувчилар «Ишчи қишлоқ хўжалиги» ўқув юртига ўқишга юборишга қарор қилди.

Рус адабиётининг Александр Сергеевич Пушкин ижодини ўрганиш. Бир гуруҳ ёзувчилар. Ўқувчилар бўйича ушбу семинарларни ўтказиш учун. Бугунги дарсимиз Чайковскийнинг «Евгений Онегин» операси асосида ўтказилади.

Ҳа бинобарин. Ленский ўзининг севгисини изҳор қилади. Онегин ўзининг дуэлларини ўтказади. Ленский Онегин ўртасида дуэль. Ленский ўлдирилади.

Ларина ҳовлисида Ольга ва Ленский ўртасидаги севги изҳори.

Егор Волковыскийдэн алган кай-
тты, укуй башлаймын. Китап
ике хлыстан тора:

I — Учителя и предше-
ственники. 1) Пушкин, 2) Гоголь.

II — Мастерство — 1) „Из одной
дань", 2) „Стиль отвечающий теме",
3) Работа над фольклором, 4)
„Эзопова речь" в творчестве Н. А.
Некрасова, 5) „Железная дорога".

„Пушкин" нын „фольклор
эстетикасы" „Эшлу" главаларын
ала укын сыйгырма курс хазырга.
Фольклор турасында Корней Ива-
новичь безгэ бериса курсы сакта
спецкурс укытабыз. Мундан
бер сак яратып тошлаймын. Ул
безгэ Максим Горький, Маяков-
ский, Блок нын Ленин тура-
сында йөйлергэ вазыйфа итте. Ле-
нин безгэ студентлар интел-
лектуаль беседаларына бик аз
вакыт бирде, ул кыймыл торгызы-
лар. Ул ике вакыт бирен йөйлэ.
Шулай за ул вазыйфа итмэгэнлэ-
рен тошлай алмаймын. Бик ихти-
яджлы калды, элбеттэ.

Некрасов о Пушкине.

„Его глубокая любовь к
искусству, серьезная и страст-
ная преданность своему призва-
нию, добросовестность, неутоми-
мость и, так сказать, стоицизм
трудолюбия, о котором узнали
только спустя много лет после
его смерти, его жадное, посто-
янно им управлявшее стремле-
ние к просвещению своей ро-
дины, его простодушное преклоне-
ние перед всем великим, ис-
тинным и славным и возвышен-
ная снисходительность к слабым
и падшим, наконец весь его
мужественный, честный, добрый
и ясный характер, в котором
живость не исключала серьезности
и глубины, — все это вечными,
неизгладимыми чертами вписал
сам Пушкин в бессмертную кни-
гу своих творений."

(Из книги К. Чуков-
ского — Мастерство
Некрасова).

«...и внутри содержания Пушкина... и поучайтесь из них... поучайтесь примером великого поэта любить искусство, правду и родину, и если в вас есть талант, идите по следам Пушкина, стараясь сравниться с ним если не успехами, то бескорыстным рвением, по мере сил и способностей, к просвещению, благу и славе отечества!»

Пушкин турындагы бу өченче главаны укып чыктым. (Бу бүлекне). Чуковскийның [illegible] да [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] кызыклы [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] Белинскийның 1848 нче елда [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] (Белинский-[illegible] Шакировны [illegible] [illegible]). Шекспир мине фәкать [illegible] башка бер [illegible] [illegible].

Газеталар. 13 май, III.

Ленин библиотекасында лекциядә бармадым. Күбесе лекцияләрдән файдалы булмаганга күк [illegible] [illegible] бара. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Әле [illegible] бер [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] бар [illegible] белмәйенсә, [illegible], [illegible]! [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] ала. [illegible] [illegible]! Әле [illegible] [illegible] безгә [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] бик [illegible] [illegible] [illegible] белдек. Әле [illegible] бер [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] бер [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] була — [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible].

Покопан торон, Якшоллан зарядка Яван алдоим да сөйзөн нуя Мәскәугә, Ленин библиотеканоша киттем. „Современникөн бөтә номерзәрен ~~карап~~, уз кузәрем менән карап сыганоим килә.

Әле 1936 йылгы номерзәренә, „Совет Башкортостаноно", „Кызыл тан" дөм нәм „Ленинсейен" март, апрель номерзәренә заказ бирзем дә Калинден „Пәштәр туранлыдаты китабынан узем укымаган кайны бер мәкәмәләрен укырга булдым. „Литературная газетаноно 1939 йылгы июнь, июль номерзәренән Николай Бинановтың Сәләм улгәс Яваган сыганошын да әзлән, табын кулерен алырга кәрәк. Институт библиотеканочан ул номерзе таймаиоим. Бишта бөзкоп кона Ямгыр яуа. Бөзрә аша Кремль карап тора. Әлек нәр сак библиотеказа

килгән найон мицә Якоида Ивана Иосиф Виссарионовичтен дә Ашлән дәтырганын куз алдыма килтерен. Пәрәк нисектер ашкоша, ярнон, тибергә тотона торгайны. Хәзер ул юк инде. Бик ул мицә наман да шулай Ашлән дәтыра кецек... Цилайнон-цилайнон да башка нәйзырон булмай. Пәрәк бишаймай...

Вона минен алдымда бөтә укоу залы тулы куйме студенттәр, куйме залымдәр, куйме Ашселәр унон китаптарын укон дәтыралар, конспект итен уззәренен фәфтәрзәренә кулерәләр, унон менән бөтә пәрәктән нәйләшәләр, йылмаялар, куззәре ульрзон ин ла тур нур менән балкой, кулдерза тәйрәт арта, пәрәктәрзә фәрт таша, нәр бителен алкан найон тормоштон киләсәгә алыштаноырак Якон булын куренә!... Вона бит бер касан да тукталмасак!..

М. Калинин 13/V-53.

„Писатель должен быть мастером своего дела".

(Беседа с молодыми крестьянскими писателями, окончившими литературные курсы при Оргкомитете Союза советских писателей. 15 мая 1934 г.).

„С чего начинается писатель? Появляется потребность что-то высказать. Если этой потребности нет, тогда человек писателем никогда не будет. Но, естественно, одной этой потребности мало. Нужно, чтобы человек умел сказать то, что он хочет.

Для этого нужно прежде всего знать русский язык. Какие из вас получатся писатели, если вы не знаете хорошо родной язык? ~~Если человек~~ ... Литература — это профессия, особый вид деятельности, причем, надо сказать,

наиболее трудный род деятельности.

... Научиться писать после окончания каких бы то ни было курсов нельзя. Конечно, они могут оказать некоторую помощь. И курсы, на которых вы работали сейчас, тоже многому не научат. Курсы вас познакомили только с методом, показали и научили, как читать книгу, как в ней разбираться, как взять из нее то, что необходимо."

Но без знания, без настоящего знания родного языка никто никогда настоящим писателем не будет.

Второе — как научиться писать?

... Если вы хотите писать художественные произведения, то прежде всего нужен талант. Без врожденных способностей вы художниками не будете.

... Нужно учиться у классиков, например у Тургенева.

Возьмите Гоголя. Почему у него такая ясность мысли? Почему, по многу раз можно перечитывать наших классиков? ... Источник языка — это Пушкин, Гоголь, Гончаров, Горький и другие наши классики.

Прочтите „Фрегат Палладу" Гончарова. Скажете — скучно? А вы читайте с точки зрения языка, формы, как должен ~~писать~~ читать писатель, и совсем не будет скучно. Надо читать не только то, что вам нравится. Если вы хотите быть мастером, ~~своего дела~~ советским мастером, надо учиться у предыдущих поколений, нужно овладеть лучшим из того, что завоевано человечеством, и, исходя уже из этого, перейти к новому. (...)

... Сначала у вас могут быть подражания классикам — не бойтесь, на первых порах это не вредно. Собственный стиль

вырабатывает жизнь. Если вы даже великолепно знать Тургенева и будете пытаться ему подражать, не забывайте, что мы далеко ушли от эпохи Тургенева. Тургенев вас назад в крепостническую Россию не потянет. Не выйдет это, но мастерство его нужно и можно использовать. Классики для вас первая ступень, так сказать, литературная „паперть".

Второе условие для писателя — знать то, о чем он будет писать. Если вы формой владеете хорошо, это еще не значит, что вы хорошо будете писать. Вы должны еще знать, о чем вы будете писать, что вас волнует, занимает, так как естественно, что писатель должен писать о том, что он хорошо знает. Надо изучать ту обстановку, которую собираешься описывать.

Вы живете в колхозе, вы сельский корреспондент и думаете писать о деревне. Ясно, что если вы хотите создать литературное произведение, то нужно изо дня в день наблюдать обстановку, которую хотите описывать, подмечать характерные черты и пожа~~ра~~вившиеся выражения переносить все в записную книжку. Все это должно быть так записано, чтобы в необходимый момент можно было использовать. У всех крупных писателей есть огромное количество таких записей и заметок.

Все большие писатели исключительное внимание уделяют народной речи.

Писатель должен уметь наблюдать и выбирать наиболее типичное. Когда читаешь крупное произведение, очень часто находишь себя то в одном образе, то в другом, находишь некоторые свои черты. Все это достигается огромной предварительной работой.

... Писатель, который выступает перед широкой массой, конечно, должен знать философию марксизма. Если писатель слабо знает философию марксизма, слабо знает Маркса, Энгельса, Ленина, Сталина, ясно, что у него никакого крупного марксистского произведения не получится.

Настоящий советский писатель должен быть марксистом.

... Писатель должен быть одним из самых культурных людей. Иначе, какой же он писатель, если его культурный уровень будет ниже, чем у окружающих; кого и чему он будет тогда учить?

... Вам нужно идти вперед. Может быть, ни один из вас далеко не уйдет, но самое стремление к этому очень поднимает культуру человека. Он будет при этом

крупнее при всех обстоятельствах, даже если из него и не выйдет настоящий писатель.

Вот если бы спросили меня, кто лучше всех знает русский язык, я бы ответил — Сталин. У него надо учиться скупости, ясности и кристальной чистоте языка. Попробуйте изложить короче какую-нибудь мысль, высказанную Сталиным!

... Не надо теряться. В особенности не теряйтесь, когда ваше произведение забраковали. В таких случаях вы должны себе говорить: „Забраковали — напишу вторую работу, забракуют — напишу еще." Если не хочется писать, лучше не пишите. А если хотите писать, с упорством добивайтесь своего."

„Совет Башкортостаны"
1953 йыл, 8 март, № 54.

Юк, мин уны улгэн итеп йырламам!

Аудирлыкта кайзыным юк тиндэше,
Йэрэктэрзэн атылым сыва куз йэше, —
Таш тауза ры кыскаива ер кукрэен,
Шулай урзый тэрэндэн тау шишмэне.
Баштар эйзек без уны табутына.
Кэйгэн иреидэр бэл эрнеу утына
Эйтэлэр: „Юк, озатмайбыз донъянан..." —
Юк, мин Уны улгэн итеп йырламам!

Тимэк, кодаш якторта икэн ер йэзэн,
Шаулай икэн донъяным бар диягезе,
Йылан буйлаи тынмас ел изэ икэн,
Баш эстэндэ болоттар кусэ икэн,
Тэнгэ кукрэ йондоззар яна икэн,
Дымлы ерзэ гэл ярак яра икэн,
Тимэк, тынмай ава икэн йылвалар, —
Юк, мин Уны улгэн итеп йырламам!

Туктаны ти беузэн батыр, зур йэрэк.

Бик дилгир дилбизек кызлар,
Иркәгезең якын ник бәйләп,
Бикләп, идәнгә бүрәнә бүрәп.

Бәз, кешелер,— Ислам диненә,—
Изрәп керүен уйлый ярамый.
Бәз, кешелер,— Бөрҗек калдырып бәз,
Аның өчен бүлеп бүрәп ашарга бәз.
Бездән кемгә бүләр Ислам бер Аллаһ,—
Юк, дигән Ислам үлгән инде ләбаса!

Мосай Кәрим.

Сәмәдүнгә йөрәк
Назлы бәйләр.

Елның кәнә иң кыш көнендә
Кара болыт сөйкән ашкынып,
Көн-төн, бөлән ямьле бәйләп
Зур кайнәлә бәбәк кыздыра.
Көрәлгән ак кайнәр кәнәгә
Чәчәкләй ашкын ашкынып,
Йөз ачкычы бик ашыга кәнәгә
Ачып ачкыч бәйләп ачарга.
Ачкычы ачып кайнәр кәнәгә
Ачып ачкыч бәйләп ачарга.
Ачкычы ачып кайнәр кәнәгә
Ачып ачкыч бәйләп ачарга.

Ачкычы ачып кайнәр кәнәгә
Кобаралып осарып йөгерә,
Чәчәкләрен идә ачылып ачкыч
Кәрнәлә бәйләп күзәтәрсең.
Ачкыч кулында кызык ачып ачкыч
Иң уңда ачкыч кәрәзле бәз.
Ачкычлар эзләр бармакны бүләп,
Ачкыч ачып ачкыч ачылып.
Ишәйләр кәрәзләре ак күбәк,
Кайнәлә бүләп ачкыч ачып.
Идәнгә бик зур бәбәкләнеп
Бүләп ашкынып ачкыч.
Көрәп әзен иң ак ачкычны
Чәчәп ачып ачкыч ачарга.
Ерак ачкыч ачып ачкыч ачарга,
Кайнәлә ачкыч ачып ачкыч.
Бик ачкыч ачып ачкыч ачарга
Ачкыч ачып ачкыч ачарга!
Ачкыч ачып ачкыч ачарга ачкыч
Бүләп ачкыч ачып ачкыч.
Без ачкычлар ачкыч ачып ачкыч,
Ак ачкычлар ачкыч ачып ачкыч!

Лекин мен эн Сталин тезегэн
Партияга тэвро калырбыз.
Байрак итен шул ике шемде
Коммунизм йорток калырбыз!

Сэйфи Кудаш.

Мэсут Сэйдэклэнен „Дализен баш осонда" шиворы.

Эркеуле ант.

Сиквез кайвы килде безго бэгэн
Тоуван илем, халкым, партиям,
Бэйэк Сталинде алды улем —
Эрней йорок, эрней барчык йэк.
Нэм ант итэ эркеу йорок мен эн
Бэтэ халкы бэйэк илемдэн
Сталинга бэйэк нэйкэл итен
Тэзэр осон коммунизмде!

Фэйзи Бикбов.

„Сов. Башкортостан"
1953 й. 9 март, № 58.

Сэйфи Кудаш — Хуш бул, юлбашы.
Рэшит Нивлэти — Сталин безен мен эн.
Сэлэх Кулибай — Аудыр совэтто.
Абдул Игебай — Байрактарзы зорур тотарбыз.

1953 й, 10 март, № 59.

Кадир Дадэн — Нинэ урнэк алырбыз.

Беззен илдэ ниче нэрбер кеше
Вэхете итен нанай узенен.
Сэйкиерзэ ин шатлыклы итен
Яшэ дэнэ безго тэзэнэн.
Нинэ булван беззен мэхэббэттен
Йорэктэрзэ тэрэн тамыры.
Шуиын осон безго нинен улем —
Кайвыларзын ин, ин аудыры.
Нин калдырзын безго партияндэ,
Беззе етем итен кит мэнен.
Без белэбез корос партияны,
Ди нен кеуек, тэвро икэнен.

Чин тотыс бул, ошан безгэ, атай,
Пэрэктэрзэ пине пакларбыз.
Чин Яктыртка килер пэлдарва без
Тоівыз сафтар менэн атларбыз.
Партияны сафы какшамаслык,
Ул кандэн кан ноівой нэм усэ;
Тоувам илгэ, бэтэ халыктарва
Хезмэт итер фэкэт пинеисэ.
Ленин-Сталин байравын без
Кутэрербез наман юваты.
Бэйэк байрак безгэ кеуэтбирер.
Ецеузэргэ тура юл Яхгыр.
Без коммунизм ецеумэ, атай,
Ошо байрак менэн барырбыз.
Чэр адымда, чэрбер кэрэштэ бер
Чинэн кас, дэрт, урнэк алырбыз.
Яхты дэнгэ — ецгэн коммунизм
Чинен пэзэн булын нурланыр.
Бэйэк эшен, Яхты исемен пинен
Ер пэзендэ мэнге дашланыр.

Кадир Дадин.

„СБ", 11 март, 1953, № 60.

Мэнге бергэ.

Ювалттык без куз-каш аралынан
Из кэзерле, из дус кешене.
Акма пэшем! Кире кайтырыва
Дауалы юк куззэр пэшенеи.
Фумеремдэ ос кат курзем Чине,
Ос вумерзэ бэтмэс кас алдым.
Актык тамсэлыма саклы уны
Эше осэк бирэм Атамдыя.
... Тукталылар дэнгэлавы из куп,
Из зур эш эшлэгэн нулдарын.
Чис туктамас уйын. Партиябыз
Яктыртасак ецеу юлдарын.
Ул нузенде утэр,
Утэгэндэй
Чин Ленинга бирэн антындыг.
Ленин нэм Чин мэнге калерлывыз
Куш пэрэге булын халкымдыя.

Рэлин

Зәйнәп Биишева — Ни калыр-
ны, дере вумергә.
Филемдар Рамазанов — Бездеп ат[illegible].

„Сб." 12 март, 53 № 61.
Шәрифә Биккол — Йәрәк нузе.
Әкрәм Вәли — Дилизе нумгәнкәнде.
Әнүәр Фаҗури — Ул улемнез.
Юнус Әхмозиев — Атлайык носк
базоп.

„Сб." 13 март, № 62.
Сәлә Кулибай — Чәйәу улмәс,
нурелмәс.

„Сб." 15 март, № 64.
Йәмил Финиәт (Кейекбай) — Ил
кайгылы (йыр).
Н. Кәрим — Без Сталинга, партиява
тәгро.

Курай

„С.Б." № 85, нар. 53.

С. Кудаш тоҗ „Яззы карш ылаванда" дигән повесе турагында Афзал Кудаш мәкәләнәнән:

„... повестен азагында Ванк Шавирен Ф. Бикайзын башкорт халкынын ауыз-тел иҗадыма, музыкаль фольклорга ихлас нәм осон нүчелдән ноклапон карауы нурнәтелә. Бикайзы азатлу кисәнеңә, „Сабах" китап магазине складына, унын Яноша Фаҗури, башкорт, [illegible] курайсылы Пукыр Пукыр Кинәбай, элекке шәкерт йырсы башкорт Фаиз Дауытов, прогрессив карашлы укытуусы Сафа, типография эшсене Вәли Ихсанов, извозчик Арслан нәм башка кешеләр киләләр.

Кисәлә Кинәбай курайза башкорт халкынын фаилыклы „Ирәндек", „Бурайбай" кәйзәрен уйнай. Бәгерәк р „Бурайбай"

Канда бухгалтера ишке ярдам
итә. Кичәнең бер сәгатьтә
үткән сәяхәте, – диңгез
тирәсе, – бухгалтерның, кинәт үзгәреп
бер кеше, үткән үткәндә калган,
бүген исә яңадан башланган
булып күренүе, – болар
барысы да Ганиның күңелендә
сизелерлек тирәнлек калдырды. Ул,
кичәге сәяхәтне, диңгездә кичергән
сәгатьләрне искә төшереп, бик
канәгать, бик бәхетле иде. Ләкин
шул ук вакытта, бераз да
ашыкмыйча, бераз да кыенсынмый
түгел, ул бер кулын
ишегалдына сузарга, ишек
тоткасын эләктереп, ишекне
ачарга иде. Ганиның бүлмәсе
ишегалдына ике тәрәзә белән
ачыла иде. Ишегалдында
сирәк генә бер кеше күренә
иде. Ганиның бүлмәсенә
ишегалдыннан керү юлы
булмаганга, ул ишекне
ачып, ишегалдына чыкты.

Ишегалдында бер кеше дә
күренмәде. Ул ишегалдын
ике өлешкә бүлеп торган
тимер челтәрле капка
янына килеп басты. Капканың
икенче ягында, ишегалдыннан
ике-өч адым ераклыкта,
ишегалдын ике өлешкә
бүлеп торган челтәрле капка
янында, Ганиның бүлмәсенә
ишегалдыннан керү юлын
тоткан,

Абдуллаев Исабайдың «Курсегүн
жомолоо» ла таңдамалы үзүнді
лер да ядзык. Ойн Дүрбөлөк.
лык. Чолбосон ойна дүлөнүү,
а дүнүйөнүн дүүрөлөсөөлөө
ээр. Ушкер, Данкор, Чалык
ғыл лөн ээ Көлөдан. Бүдөө
бер образ. Ойн Исабайдың үзө
ғөөн да бер инеда ғөбүүл. Чер
ойн. Чөрөөн Дөн шөнөөра,
Дүкөөл ойна Күлгө. Ле ғыл
Чөрөөгө Чөрөөн да ла Көөл
бөгө. Көөр Дөн үлүү лөнө
Кылөөдө. Ойнда Көбөгөр
Курсегүнгүрдө Чөрөө бадамала-
ғыла бик күсөкөн ачөлбүл-
ло бар эл. Исабайдың ойк
ик, ойлөөлөөк. Ломоодо!

Бөл Корғаған ғөдөлөк-
ғө ядрадлар. Шува Күгө Көл
үлөрдөөлөгө ишке Өнүгөбүдөн,
Бөрөкөрдөн, Данка Сүн-Сөғдө-

Дөн ғөдөрдөн Бүлөрба Корөк.
Үлөрдөдөр үрөлөөр ғөрөлөө
үрөлөө 4–5 сө Көлөлөгө
Корөлөк Бөлөлө. Ғөр бөр үлөрдө
ойнө үүрүр Чөдөк Чөбөлө.

Ядрда Чөдөлөө Дөнғөр
Дөлөлөдөс, үлөрдө Дөрөө
Бөлө Дөлөдөс сөдөрөн — ойнөс
ғөрөбөлөр Көлөдөрөн Чөдө-
сөдөбөлө ийгө ойн Дөгө
Чөрөрөн Бүлөрба Корөк.

Чөдөлөө сөүөк Дөн Бүл-
Дөлөө Бөл Корөсөрө үлөдөрөлөгө-
ғө үрөлөөдө Дөлөө үк ойн
Бөлөлөр. Ойн бик Дөлөлөгө-
лө. Корөсөрөөөө Чөкөрөдөө
Дөн Чөдөлөрөдөн ғөдөрөлөр,
Ядрда ойкдөрөдөн көнөр Корө
сөкө Дөрөөкө ийгөлөр.

Үлөрдөн Көлөк өсөүдө-
ғөлөө Көлөк Бөлөлөдөрөн Чөдө-
ғө Дөлөкөлө. Ойнда Күсөр, Көл
Корө үлөрдөлө Бөл Корө Дөлөк,
Бүлөрө ийгө Бүдөлөө өсөлөлөө.

Кассир бериладиган касар
оси. Ушларга инсне булмаса,
бил корхоналарда ушларга ёрда-
ам берадиган уринбосарлар, ёки-
ди бошқа сотувчилар. Бил
ушларга (если булмас!) кўп
ук ўлчовга кандирилган бил
корхо инсне ишлаб. Ишчи-
лик ленти кўлланилса. Кассир
бил корхо инсне булмаганда, ма-
лар кўпи иккита бир бирини ма-
ле кўлда кўчиришга керак. Бил
ан ўлчов ва корхо кас лента,
корхонар ораси ўзаро ўзгарас ўзгарсин.
Ишчи ушларни ёнма-ён қўйиш.
Шундан кейин, бир икки ушларга
бир ва ўзгартириш, кейинги ушла-
ларга ишларни корхонага ке-
тган вақт ичида ушларга олиб
келишсин. Бил ан-ишлаб бил
корхо инсне бир ишчи смена-
га ишлаб. Бир ушларга ишлаб бир
ва сменада ишчи ленти кейин бир икки
ушларга корхонага кўпайтириш ёки

кўпи бир-бирига ёпиштириш.

Ишлаб чиқариш корхонаси ушларга ишлаб чиқариш асосий корхона ишчи-
лари. Бил ан-ишлаб ишлаб чиқариш,
ишчи корхонага ишлаб. Бунда
бил корхонадаги инсне кўпайти-
ган, инсонлар ўзгарган, иш ва-
ақтини кўпайтириш инсонлар.

Ишлаб чиқариш (ёки корхона-
ларга) ишлаб чиқаришда ва ишлаб-
чиқариш ёки ишлаб чиқариш ёки ишлаб-
чиқариш сари ўзгарган. Бунинг
асосий ушларга кирадиган ишчи
ларни ишлаб чиқариш ишлаб-
ган, ушларга ишлаб чиқариш-
га корхонага. Икки ишлаб чиқариш
ни ишлаб чиқариш 8,5-9 ишлаб-
чиқариш корхонаси, ишлаб чиқариш
ган кўпайтириш ёки-ёки. Ишчи ишчи-
ни ушларга ўзгартириш корхонага.
Ишлаб чиқариш ишлаб чиқариш
ишлаб ўзгартириш ишчи ишчи ёки
ишлаб чиқариш ишлаб чиқариш ёки-
ишлаб чиқариш. Ушларга ишлаб
ишлаб чиқариш ишлаб чиқариш ёки

Den lengsp ospkna 3–4 kaf kalp
»Zücer. Zz-kuska, kpygen-kpy-
2a gyuspkpoldan baalak bok Sapak
ospkna »Zen kaalaspan Skaalben
gy-dk ospkna yuspkpspkn, yuaspk-
kaks gsbk sa »Zuucrspkda.

Sk bok »Züle kaspkpk
yuaspkpkla 2-da kpspkpkpks kaasa
Sak kpskrd, kaupka kapakaspk
da-gpkpf kapkpkb apka. Wgaspk dka
ospkspk yuapkpa aupaZap. Sk
kbaad Sak kapkpkpkda yuaspk-
aokka ypkaaspkaa-gpkpy dkaaa
ospkpka ospkspk dkba Sak »Zka
ca-pkap ospkpkpk Sapaka.

Gaaa kap Sgk 2a- ypkaa
aokaspa Sgaaya Zn Skaaa ukp!

Kaspkaka gapkaa-kaaa
»Za-a kapkpkp Zn. Sa-Zpkaka Zka
2a-aa kapkpkp yuap!

Ukpoka Skaapkpkpka
aokaskaaa ospa kaspka.

Gaa gpkaaspk Skaaaspka
Sak kpskaa ka-kra Nzpka kaaka,

Cб № 81, 18/IV-1953.

Fadgydda Sgkaiza yuaspa 40
»ina gpaaya kapaga adgpaa kp-
gaa-gpa. Fadgydda Sgkai kpk Sap-
kapi naZgadkd gukaa Sak kapkpk
aokaskaaa:

1) Fadgydda Sgkai gpkpkp-
kpkpgk Zpk Sap kakpa pkpZkpkaa
ykaap. Yk yaaaaaspaa-yaaaka-
pk Zaakaaa naZgadka kaZk kaa-
gp. Sgkai naZgadkd acaaSpkpk
kpk aSaSkpkaaaa aupkpaaspk kaaaa,
yaaka gkaa Saakaaa NZaaaa, pa-
aakpk kpk aaakpk kaaa gkaa
Zaaaaka naZgad Skaaa gpkaaa-
gp. Yk baaa Ngkpk aapaaaaa-
pk yaaaaaaaaa gpkaaa gk gkpk
Saaka kpkpkpaka gpaaaaapaad dka-
gp acpk.

Sgkai-Zaa Sap apaapk-
»pa gpaaa apka aa aaka, aa
ypk Nkpkpaa kpaka — Saakpk
ypkaaZk, aapkpa pkaaaapkpk aa-
pk, kpkaaa-gkaa kpk ypaapkpkaa

карашлары булды. Әйтик, [illegible] [illegible] [illegible] рус халкына, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] рус [illegible] [illegible] рус прогрессив [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 1906 елда ук, „Хиссияте миллия" [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]:

„Миллият образованный [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], миллият [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] миллият [illegible] [illegible].

Миллият [illegible], [illegible], [illegible], [illegible], [illegible] вә [illegible] ([illegible]), [illegible] [illegible] [illegible] вә [illegible] [illegible]. Безнең миллият [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] ([illegible]), [illegible] ([illegible] [illegible] [illegible] булмаган) [illegible] вә [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] вә [illegible] [illegible] [illegible].

... Безнең миллият [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] (прогрессив, [illegible] [illegible]) [illegible] булган [illegible] [illegible] ([illegible], [illegible]), [illegible] ([illegible]), [illegible]-[illegible] [illegible], [illegible] вә [illegible] ([illegible] [illegible] [illegible]) [illegible]. Бу [illegible] [illegible] [illegible], безнең [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible], [illegible] булмаслар!

2) Тукай нәм рус классикторе: Пушкин, Лермонтов, Крылов, Толстой, Жуковский, Кольцов, Горький.

Пушкинга
(1906)

Тишвез бер шавир бүлдөн аҗарин,
Пушкин Александр!
Минем дә өнтөлөнеш — дәртем нинем
дәртем менән берзер,
Нинем ш-и вөрзарөн, алдында баш әйә
авас нәм таш,
Шавир өсөн кәмселек ул, шулай зур,
кәсла бүлмавас,
Кисек тормашын ~~бер~~ ул ар, нинем
алдында тез сүлен,
Гүзәл ш-и вөрзарөн балкый нурын
сөкән кәбиш кеек.
Пөрөктән сөвара нөгүн
карацвөлөктә пөрзарөн,
Балкый-кан тәзла үзендә дөнәд
кәбиштөн нурзарөн.

Үкән барлык әдәрендә
пөрәгемә хабул иттем,
Инен гәл баксаца
унөн емаштәрен аҗрә иттем.
Инен баксацда пөрәнәм,
күцелләнен, канатланөм,
Чандувастарөнөн пөрөнан
пөрәгемә рәвәт алөм.

3) Тукай нәм Россия.

Рус ерендә без әдәрле, әзлебез,
Тарихендә бер зә тан вәз нәзла без;
Рус менән тормаш нисерзек найрашөн,
Тел, лявәт, вәзәт нәм әхлак алмашөн...
Чис бөтәрме тарихе гөнә бер гәлек,
Без туван бер енкә бер зә теркәлен.

4) „1906 йөнда Тукай, Уральскиндә йәшәгәндә ук, Лев Толстойзөн башкортар тормашонан алөн язөлван „Мәлвәс" исемле хикәйәнен татарлава тәрәгемә итен „Фикер" газетаниндә бастырзы.

5) А.А. Фадеев:

«[illegible] совет [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] рус [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible], Казахстанда [illegible] [illegible] [illegible] демократик Россиянең [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Казахстанда — Абай Кунанбаев, Азербайджанда Ахундов, Грузиядә — [illegible] Чавчавадзе, Төньяк Осетиядә — Коста Хетагуров, Татарстанда — Тукай ана шундый кешеләр иде».

5) Тукай һәм башкорт әдәбияте: М. Гафури, Сәйфи Кудаш, [illegible] [illegible].

«Тукай, [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] иде, [illegible] [illegible] бик [illegible]

[illegible] [illegible]. [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Тукайдан [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible], [illegible] [illegible] [illegible]». М. Гафури (С. Кудаш — «Мәҗит Гафури истәлекләре», «Октябрь» журналы, 1935 ел, 9-10 номер)

6) Тукай — Гафури: «[illegible]»; «[illegible]»; «[illegible]»; «[illegible]»; «Уйлану» (реакция [illegible]); «Мохлес»; «Дон [illegible]». [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

7) Тукай һәм Сәйфи Кудаш:

«[illegible] [illegible] Тукайга
Бөек [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] бөек [illegible]».

(С. Кудаш — «[illegible]» — 1943)

8) Frykan bok Tegnet Tydeligst
[illegible], caprak rap-
pet: «Kappsta kepsi ehh
gun kaxa [illegible] unsa-
ka» (Frykan-Sön — Dorchsta gym-
nasiet gun kaxa [illegible] kon gy-
gnilla"), «Bepem ce ham" (Frykan-
Sön — «Bom-park Sörlen", h.s.
«Karlskrona Stenå" bok «Bygd kyrka".

9) Frykan bok F. Carlsk, M. Sön;
S. Sunkan; K. Kopparb. ~~P. Kalmar~~
gun Lovgran kyrkan.
M. Sön Frykan-Sön. Sam-kopf
Karlskrona ga pyttn Sam-nätt
gun Stön.
F. Carlsk — 1895 — «Tyska Mark kyrk".

10) Frykan bok Sam-kopf Gallk-
elsyrk.
Frykan-Sön Solen-gnia Sam-
kopfs Stora Bygnad Mark
Carlskrona-kant, Sunkan yk Sam-

kopfs Ostergrenen «Bergsgrynna
la Mark kyrkan. Frykan-Sön-
kopf Carlsk yk Sankt Gallk-
kopf Stol Stockholm bok Ma-
gnus Stenson kapan. 1895 «Ber-
ga yk Sam-kopf Karlsk «Bygg-
nader (. Bangard", . Cygnet", . Cop-
parsmed Kant", «Ben Hur Gud" h.s.)
Stön alla. 1912 «Bergs Stön-yk
Gröna Frykan Wang Dag Kyrk gu-
Sön Sam-kopf Elgt Stenen Ostergren
bok Sam-kopf Karlsk «Bygg Kyrk Ste-
nad Sam-kapkan Stor Sam-kopf Elgt-
Sten «Bastion Rund, Lyg Kalkbruk"
Gygn-dana Sek Stöngt Sala Sunga.
Frykan-Sön Sam-kopf Karlsk-
Stön Ugn-Sek «Bergsma Stön
Gogrop bok yk Stenen Sang yk
Ostergrenen Ga Kyrkan. Stöngt,
yk «Ben Hur", «Ben Elt", «Tak-
kamp", «Den Gud" «Carlsk Sam-
kopf «Ostergrenen Stön alla bok
yuup, Ga Stöngt yk «Ostergrop
(«Ben Gallon", «Tak kamp Lyg" h.s.)
Gygnagrenen.

82

Башҡорт сәсәндәренең ижады-
на (Бабич, Исмәғилов, [illegible]
Дәүләтшин һ.б.) [illegible]
[illegible] „Шүрәле", „[illegible]",
„[illegible] менән [illegible]",
„Муйынсаҡ [illegible]" һ.б. [illegible])
[illegible]

„Сов. Б." № 90, 16/IV-53.

А. Усмановтың „Башҡорт
сәсәндәре" [illegible]
[illegible] редакцияһында [illegible]
[illegible] менән сыҡҡан китапҡа
рецензия [illegible] „[illegible]
[illegible] мораҙым" [illegible]
[illegible] Усманов [illegible]
[illegible]:

„ Октябрь революция-
һына тиклемге ваҡытта сәсәндәр
ижады [illegible]
[illegible]
[illegible] максат [illegible]

83

[illegible]
[illegible]. [illegible],
Октябрь социалистик революция-
һына [illegible]
халыҡ ижады [illegible]
[illegible]. [illegible]
[illegible], халыҡ [illegible] ваҡыт [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]. [illegible] халыҡ [illegible]
[illegible] марксизм-ле-
нинизм [illegible]
[illegible]. [illegible]
[illegible] халыҡ ижады [illegible]
[illegible] халыҡ ижады [illegible]
[illegible]. [illegible], социалистик
[illegible]
[illegible]
[illegible]. [illegible]
[illegible] халыҡ ижады [illegible]
[illegible], халыҡ [illegible]
[illegible] ижады [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]. [illegible]

бегерек тә мин уземдең тараф-
тан булван хаталарзы өйтерлә
телер шием. Мәдәлән, болан
15 йөлә элек язондеоглар йөлә-
лөштәрөнда, газета вәм журнал
битләрендә „Изеукой менән Мора-
зоим" эпосон халк иҗадонан
курсекле комарткылы вәм мира-
зы тин сөкток. Ул эпостоң ва-
риантларын йөйнан, ~~алдык~~ бе-
зөм сөзварырва өзерләндек.
Бөлә эш беззең кун кенә вакоты-
бөззы вәм ивтибарыбөззы алды.
„Изеукой менән Моразоим" эпосо-
на карата ивтибар арткандан ар-
та башланы. Кайлы бер интәр-
тәр бөлә эпостоң телен, кайлы
берзәре тарихи сөзванактарын
тикшерә башланылар. Хатта эпос-
тоң юбилейен уткәрәу турасында
вуз кузватылды.

Әлбиттә, бөлә беззең зур
хаталанысу шиевәм бөлә марксизм-
ленинизм кузлекнән карап эш

итмәдән килен сөкты, марксизм-
ленинизм методы менән етерлек
дәрәжәнән караламаваилыгы-
бөззы асык курнәтте. „Изеукой
менән Моразоим" эпосонон, әлбит-
тә, тарихи сөзванавы гөк тугел.
Ләкин ул осон, хезләтсән булван
халк тарафынан төзөлөвән
эпос тугел, бәлки XIV бөгуат ахыр-
зарында вәм XV бөгуат баштарын-
да Нувай далавы аристократия-
лы тарафынан төзөлөвән феодаль-
хан эпосы вәм ул эпостоң
тән геройы халк вәкиле тугел, ә
Алтын орда хакимлеген пакларва
тарошкан, шунон өсөн адәулыз
реакцион кәрәш алып барбусы, та-
рихтә реакцион явы менән бил-
дәле булван темник Едигей алын-
ван.

„Изеукой менән Моразоим"
эпосона карата хаталарзан кор-
лорва коммунистәр партиялы Узок
Комитеты ярзам итте. Партиялы
Узок Комитеты 1945 йөлда баш-

Кортостан партия отошмаволда идеологик эштерзен тораша тураволдавы карарында говарыла курлетелгэн эшостон феодальхан эшосы булыуы осок курлетте. Партия узэк комитеты узенен карарында Башкортостан дарикселэренэ артабан эшлэу осен программаны курлетеп бирзе.

Чунар.

Башкортостан территорияволда 1953 йылда казарзы, бэтэ током ата эйрэктэрзе, шулай ук вальдшнейтэрзе язвы аулау сроктары 18 апрелдэн 10 майга тиклем, пуйырзарва вэм ырзайдавы корзарва — 1 апрелдэн 10 майга тиклем билдэлэнгэн.

Нэзимэ

„Сб. №91, 17/IV-83

Ф. Гумэровтыя Нэзимэ Хэлитова тураволда „Башкорт халкочыны тэвро кызы" тигэн мэкэлэнен укочыны. Гузэл тормош сулы! Нэзимэ берейсе революционерка! Пэрэклемен, кузгэ пэштэр тула. Мин уныны тураволда бик куп белергэ тейешмен. Эфэгэ кайткас та уныны тормош сулы тураволда материалдарзы, уны белгэн кешелэрзе табын, ныклап пэйлэшергэ кэрэк. Нэзимэ Хэлитова 1928 йылдыны 7 ноябрендэ Ялтала улэ.

Сб. №97, 24/IV.83.

„Ленинсе" газетаныны редакторы Г. Гарипов тыны „Башкорт телендэ техник, экономик вэм политик терминдэр тураволда" тигэн мэкэлэне бик урыны вэм вакытлы.

48)

Башкорт аттары.

(СБ № 24, 23 март 1953 йыл, И. Заринов һәм И. Нигмәтуллинанан мәкәләһенән)

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible]-
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible], [illegible] [illegible] [illegible]-
[illegible]. [illegible] [illegible] [illegible]-
[illegible] [illegible] завода [illegible]
[illegible] [illegible]. Завод коллективе рес-
публиканы [illegible] [illegible] [illegible]-
[illegible] колхоздарын [illegible] [illegible]-
[illegible] [illegible] [illegible], [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]. [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

[illegible]: [illegible]
[illegible] Салауат. [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible]. [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible], [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible]-
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]. [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible]-
[illegible] и [illegible]; 1948 [illegible] [illegible]-
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]-
[illegible] [illegible] [illegible],
[illegible] республика [illegible] [illegible]-
[illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible]
«[illegible]» [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible].
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]:

[illegible] [illegible] [illegible]-
[illegible] [illegible] — [illegible] [illegible].
[illegible] [illegible] «[illegible]» [illegible]-
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible].
[illegible] [illegible] [illegible]-
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]-
[illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible], [illegible] [illegible] [illegible]-
[illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

«С.Б.» № 76, 29/III-39.

Башҡортостан китап издательствоһына, Башҡортостан Яҙыусылар союзына, «Совет Башҡортостаны» газетаһына.

Рәхмәт һеҙгә рәхмәт! [illegible] [illegible], [illegible], минең китаптарымды [illegible] тиражда баҫыуға [illegible], [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] минең китаптарымдың [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] тираж [illegible] [illegible]. [illegible], [illegible], 10 миллион халыҡ [illegible]. [illegible] [illegible] тиражы — 1500 дана. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible], минең [illegible] [illegible] башҡорт теленә тәржемә [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Минең [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]-

[illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] совет халҡы [illegible] [illegible].

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] башҡорт [illegible] [illegible] [illegible] башҡорт [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] — [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] минең [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] минең [illegible] [illegible]-

ыл ураллыгыз ин зур илан.

Изге кунарлыгыз ко-
дале, ин-ур-зур ыле урлыбы ле бу-
ларга ин-ырбеч ин ылыгыл.
Ленин Совет Ы-ке тестакы ша-
вирлэрнен эзлэрлек узбекле
тувай темена торалка итерл
бурлеле ыле ирелэйбек.

Бурлыгыз прогрессив
ле-дунбел Башкорт совет шавир-
лэрнен, куч ыкле ви-ргылыр,
тин ундайбек.

Назак Ы-кар

15 декр, 1953 йыл. Ленинар.

Шул конферэнс залерда Ы-
ге ленин Ленинар Шави-
нел ураллыгы. Унке ун-
лайбек" ыле "Безгелгай ИК",
"Кур Кыу" ин-ларбен Газал-
дан.

Ларбе чедин ут 1953 ун-
ун Зарипов, Салауат районы
Иштуган "Октябрь" Бурлыгыбел ыле

Башкорт конференс ра-
докылар Славин (Ы-ке ленин ор-
денлы).

"Кызыл Ы" N 96, 1953, 2 декабрь.

Рус Республикаларга "Слава Сове-
тскому народу" ылыр ыле сарыл
ра-ла Славин ин-ылыкланган:

Ине урлес Кенгурлыгыбек,
Урлы бер урлеср Бурлыгы,
Ылыр Кенгурлер ибе ылыс-
Серен ин-ур урлыгыбек.

(Ырлыс Гафурлыгыбова урлыгыбе,
ылыгыбек, ылыгыбе Кенгурлыгыбек).

Ине урлес Бурлыгыбе сарыл-ра
Ырлыгыбова Славинбе:
Ырлыгыбова ырлыгыбе
Ылыр Ырлыгыбе-ырлы,
Бер-ине Ырлыгыбелер
Урлыгыбе ырлыгыбе.

(Ырлыгыбе "ылыгыбе.)

"Ырлыгыбе редакторе — Сурлыгыбе Ырлыгыбов.
Ине-ра ылыгыбе Ырлыгыбелер-Ырлыгыбе
Ырлыгыбов, Ы. Ырлыгыбов, Ырлыгыбе-
Ырлыгыбе Ы. Ырлыгыбов, Ы. Ырлыгы-
бе Ырлыгыбе ин-ырлыгыбе.

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible],
«Современник» [illegible] [illegible]. [illegible] Ни-
на Акимовна [illegible] Клавдия Петров-
на [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].
«[illegible] [illegible]?» [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible], [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible]. [illegible]. [illegible] [illegible] Клавдия
Петровна [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]. [illegible] [illegible]. [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible]. Нина Акимовна [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible], а
Клавдия Петровна [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]. Клавдия Петровна
[illegible] [illegible] [illegible]. [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible]. [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible], а Нина Акимовна [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible], — [illegible].
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

Нина Акимовна [illegible] Клавдия
Петровна, [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible], [illegible] [illegible]
[illegible], [illegible] «Победа»ва [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible].
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible]
[illegible]. [illegible] Клавдия Петров-
на [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible], [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible].
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] Клавдия Тарховна.
— Нина Акимовна [illegible]
[illegible], [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible], [illegible], [illegible], —
[illegible] Клавдия Петровна. [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]. [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible].
— [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible]? — [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible]!
— [illegible], [illegible] [illegible] [illegible].
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible];

Родари

18 май, I.

Д. Родаризен баламар деди язван шавырзарын тикшереу. С. Маршак тәржемәне. Докладчик вл. Нарожновым Р. Докенский.

Баламар деди кызык итеп бәр йәрәктән зур фекер мәнән язылсы. Лекин уны фекерен шавыр тогузыра. Бәле шавыр деди мәлиме. Родаризен ушышы шунда ла. Ул бала мәнән уны зур кеше итеп нәйләшә. Ул баланын зене дойәлын, уны тәбивәтен якшы белә.

„Чиполлино" — баламарва ысын „булэк".

Баламарва кызык эйбер оломарва ла кызык. Балава мораль ушысы тугел, тәрбиәсе кәрәк. Балава насарлыктан йәки якшылыктан курнәтен бирерго кәрәк. Бала тәбивәтенә коро дидактика тәзир итмәй, огәр дә тәзир итә икән — ул кире явы мәнән (уны усектерен, раздражать итеп) тәзир янай. Бәле зарарлы. Дидактика кәрәклей балава.

Шивоірзон Ябайлоівоі шавирзен узен сеу билгене. Боле сифат Джанни Родариго бик хас. Бала дойдоі узенсе, бала кузе менэн кабул итэ. Баламар шавирен юк шул баламар кузе корок тэ. эйбитэ, бонон менэн ул балава эйлэнгэн тейеш тугел. Родари дэрэз эшлэй.

Бакыр ныбай.

Пушкин фантастикаваі Жуковский фантастикаваан бэтанлэй айырылоп тора. Унэн фантастикаваі тинчезендэ реаль тормош ята. Пушкин ижадында фантастика, эйбитэ, зур урын ала. Бакыр ныбай бона шул фантастик образдарзон берене. („Каменный гость", „Русалка" н.б.).

~~Евгенийзен~~ Аколдан Язоіуоінан вуз Евгений Петрва бунт кутэрэ: „Ужо тебе!" Ти ул Петрва вом Бакыр ныбай уны бастырдоі алом кит! Евгений уны дэгэз астоша килтереп кала тазагэне вом уны бэхетлэнткэне осен вэйеплэй. Трагедиолоі Язмошоі менэн Евгений бэтэ тулоілоівоі дакуз алдоша килем база.

Пуш. Евгений менэн Петрзоі хэкэм итэ тиерго, эгэр зэ поэмаан сэвоіи эш иткэндэ (э боле шулай булырва тейеш тэ) вис тэ мэлкин тугел. Сэйки Пушкин Петр-

зоҫ прогрессив ролен куркәр, ул Петр тарафынан Нигезләнгән Петербургка дан йырлай (бөл-ода). Петербургтың Россиязлашы вәсәбик кәрәклен булыгоҫ, уны стратегик ролен, Европаза тәзрә икәлеген куркәр.

Вейек кайла Петр аты-на атланып тора. Аты урә торвач. Бөлс дөйәй памятникәренең ин гузәлдәренән береве. Ат артаязы менән йылан башына баскан. Йылан — Петрзоҫ байәк әшенә комасаулык итеусе тәрлә кара кәстәр символы.

(Кумир — Пушкин вакытындавы статуя тигән вузгинә. Ә бер нинди зә ололау йәки кәмлетеу тугел. Николай уны вәзәм сәлә, мәкин бөлда Пушкин менән Николай арабында бер нинди зә политик каршылык тугел, ә мингвистик каршылык, — ти бөлди. Кумир вузенә бер нинди зә политик мәзәнә калымаган).

Евгенийзен фекере Пушкин фекере тугел. Уныҫ хәкәмә ла Пушкин хәкәмә була алмай.

Петр — батша. Толмары — Россия. Петр Россияны вәләкәтле тәнкәлдән коткарын кала, урә куторә.

Кәтәрәнгән асаулы Нева Пушкин тарафынан халыктың баш-кутәреуе итеп вурәтләнеллой. Уга теләктәшлек итмәй, әгәр теләктәшлек итмә ул Карамзин булыр иде.

Бер нинди әсәрендә ла Пушкинден шул тиклем савыштырыузары юк. Халыкты Пушкин шундай полбазарва окшатып вурәтләмәс иде. Ә ул халыктың баш кутәреуенә бер касан да Карамзин кузе менән караманы.

Евгенийзе [redacted] вуҫ Пушкин нисек трактовать итә? Нинди караштә ува автор? Евгенийзен кайтып килеуенән вурәтләй башлай уны Пушкин. Ул ярлы ҫиновник. Әшләй, тырыша. Иже йыл зона же уны әшләй башлаулы.

110

Пушкинда [illegible]. Я Бараша ве-
[illegible] [illegible] [illegible]. Унинг
[illegible] [illegible]. [illegible] [illegible]
[illegible] унинг [illegible] [illegible]? Евгений,
[illegible] [illegible], [illegible] [illegible]
[illegible]. Бир [illegible] [illegible]
[illegible], [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible]
[illegible] [illegible], Бараша ва [illegible]
[illegible] [illegible]. Пушкин уба
[illegible]. Пушкин унинг [illegible] бир
[illegible], [illegible]. Унинг [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible]. Пушкин [illegible] бир [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

Пушкин — Чернышевский.

[illegible] [illegible] [illegible] уба [illegible].
Пушкин [illegible] [illegible] [illegible].
Ул [illegible] [illegible] Евгенийдек [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible]. Унинг [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] Пушкин.

Ул [illegible] [illegible].
Унинг прогрессив [illegible] [illegible]
[illegible]. [illegible] [illegible] Чернышевский Пуш-
кин [illegible] [illegible].

111

Евгенийдир [illegible] кўп [illegible]
кала олмайди. Пушкин [illegible]
[illegible].

Бона [illegible] [illegible].
[illegible] [illegible] бона [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]. Пушкин бир
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible]. Достоевский ~~[illegible]~~ бир [illegible]
[illegible] [illegible] бир [illegible], бир
обществони, унинг [illegible] [illegible]
майди. Ул [illegible] реакционер. Гор-
кий Достоевскийдек [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] — [illegible]
[illegible] [illegible].

Обществонинг [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] Пушкин
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]. [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] об-
ществона [illegible] [illegible]. [illegible]
[illegible] бир [illegible], унинг [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
коммунистик общество [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible].

Пушкин горбон карта-
лэр обысствовэн узун мэ-
дэ дэ кэрэкэр мэйкин Евг.
Кинэдэ Эдвинэ мэн бурэ-
кин пэлмэн дэмэкмэй бэр
мэсэлэнэ дэ кэрэкэр дурэ ка-
рэмэдэ, дэмэн узэлмэ кэ-
горэ. Эдэр эр. Эдэр. Бурэкин ка-
мэлэн бурэ, дэ „Вакэр мэйкэ"
мэйкэнэ Эдэмэдэн дэ бурэр
мэ. Евгекэ — Эдэр бэрэ
сэкэрэ дэмэкмэй бэр. Сэкэ дэ
бэр кэмэлэ эр кэгэкмэй горэ
кэмэ. Узэ мэдэн мэн кэ-
дэ. Э бэрэ Эдэр дэмэ ревэлюц-
мэ бара. Кэгэкмэ-горэ, Кэрэмэ-
эр кэрэ. Сэкэрэ кэрэ кэгэ-
кэн кэгэкмэй дэ-дэмэдэн.
кэрэ кэмэлэ бурэсэ.

Кэгэ Пушкинэ
Евгекэ кэрэ кэмэ.

Бэкмэкэ кэмэлэ-
мэ бурэмэдэ кэмэмэ
горэ мэ.

Бэгдэ мэйкэнэ Пушкин бэ-
рэнсэ мэрэ бэр. Икэ сэмэ:
бурэкэ — дэмэкмэй мэдэ сэмэ,
кэнэсэкэ — бэгдэ мэйкэнэ сэмэ.

Пушкин сэкэрэ мэдэ об-
рэдэгэр из кэгэкэ бэрэ бурэ мэ-
мэн Эдэмэн кэгэкмэ, дэмэ-
ко бурэ кэмэлэ мэдэ бурэ
мэмэ бэмэ. (Безмэнэ).

Бэ кэмэлэмэн сэкэрэ кэ-
гэн мэдэгэр кэмэмэ. Консерва-
горэдэ сэкэрэ. Бэкэн дэмэ дэ-
мэлэмэ бара горэмэн Эдэмэкэ.
„Сэкэрэкэ" кэн кэрэмэ — мэдэгэр!

Бэ Рафаэлэ мэн бурэ
кэмэ бэр бэ-кэрэбэр консерва-
ра кэмэмэ бэрэ-мэдэгэр.

19 май, II. Музыка

Чайковский.

Игрок зо „Евгений Онегин" лирик опера булка, „Пиковая дама" игрок психологик опера, музыкала психологиянын бирсу Чайковский тон сифаты. Чайковский операны театраль жанр итеп изгилой ним шуныш жен ул нурлоу сараларыла, озорлеу кабул ителгенэ лэзур ихтибар итэ. Герман менэ Лизиноу кисерештэре, эйбитэ, иззур урынды алоп таралар. Был операла хорокот барган обстановка ла носк нурлонэ. Дворян „эштэрене" тормашо, бал ним баксалар нурлонэ. „Пиковая дама" — социаль драма. Герман ярлы. Узенец яратканы козоныц мэхэббэтенэ прешеу жен ува байлык хорок. Графиняне серле кортенэ эйэ булоу моменты унынэ тормошон хэл итэ торган момент. Германдэн кушелен, зо икен фекер. Ул Лизаны нэйэ ним акса тураныда нэйлэй. Байлу

идеялы азакка фэба максатка прешеу сараныман бигерок максаттэн узенэ эйлэнен китэ. Ним был Герман менэ Лизаноу язмышында хэл итке моментка эйлэнэ. ~~Ла~~

Икенсе картинала мэхэббэт нурлонэ. Осенсе картина ныныл картинаны (балда вакытта унан башка ~~[illegible]~~ офицерзэр калэлэр). Осенсе картинала ул Графиня Ямонда. Кортен серен тешкнэрго тэрэш. Дуртенсе картинала — кульминация. Графиняне йорок ярлыны улэ. Э бишенсе ним Алтынсы картинала сиселеу. Ул акылдан язэ. Лиза ува булган мэхэббэтенэ ~~[illegible]~~ ситкэ китэ. Э етенсе картинала Герман ниша була. Язмыш ним мэхэббэт бер береве менэ корошэ.

Томский Балладаны инешт нурлонэ. 1) Графиня теманы — берсе-тема. Графиня шэулэнен лейтмотивы. Э икенсе тема — мэхэббэт. Чайковский зе был операныда увертюра юк, э инеш кенэ бар. Ул экспозиция булоп тора.

1) [illegible] бошлагани, 2) Графиня темаси, 3) Германнинг [illegible], 4) муҳаббат темаси [illegible].

Германнинг „Я имени ее не знаю" ариозаси [illegible] карточная [illegible] характерда [illegible]. Ариоза [illegible] охирида [illegible]. Германн [illegible] (Лизанинг [illegible]). Муҳаббат [illegible] лейтмотиви [illegible] бор. Ул Ромео ва Джульетта [illegible] Джульетта [illegible] Рассказчи [illegible] лейтмотив [illegible].

„Прости небесное созданье" ариозаси [illegible] карточная [illegible] муҳаббат темаси [illegible]. Эсона карточная [illegible] муҳаббат [illegible] („[illegible] карта, [illegible] карта"). [illegible] карточная Германн [illegible], [illegible].

[illegible] муҳаббат темаси [illegible]. Германн [illegible].

[illegible] опера [illegible]. [illegible] Германнинг [illegible] характер [illegible].

Лиза образи на опера [illegible]. Ул [illegible] карточная [illegible] 73 [illegible]. Чайковский Лизанинг [illegible]. Лиза Германнга [illegible], [illegible] Германнга [illegible]. [illegible] карточная [illegible], [illegible] муҳаббат [illegible].

Ун дуэт=кунлик ҳусусе булиши (ёки
иккинчи сабаб, унда ёш Б.) бош қаҳ-
рамон ҳар бир воқеа юзасидан ўйла-
ниш, ички дунёсини очиши.
Опера қаҳрамонлари ҳаёти ўзаро бо-
ғланган. Ҳар бир воқеа бошқа воқеа
билан боғлиқ бўлмаган ҳолда ўзига
хос характерга эга.

Драматик образлар ва бош
характерлар. Уч ўринли куплет-
ларнинг мусиқавий шакли ва ҳа-
ракатлари.

Ўзбекистон, Қозоғистон
ҳамда ғарбий Европа опералари, ҳар-
хил. Ички ва ташқи ҳаракатлар
ўзаро боғлиқлиги ва изчиллиги — ҳар-
бир образ ифодасининг асосий
принципи ҳисобланади.

Шуни айтиш керакки, ҳар
ҳил ёзувчи-композиторлар ҳар хил
Чайковскийни ҳар хилда ижро
қилганлар, ўзларига ҳос ҳолда
ўқиганлар, ўзларича талқин
қилганлар. Бироқ ҳаммаларида
бўлган умумий томонлар, қонуният-
лар ва анъаналар ҳамда ҳаммага
бўлган ўхшаш нуқталар.

Чайковский симфонизми.

Чайковский симфонизма рус мусиқасида энг ривожланган ҳодисадир. Унда умумий симфонизм ҳамда мусиқавий ғоялар ҳаракатлари.

Чайковский ижодиётида лирик-драматик — лирика ва драма ҳам бир симфонизмда. «Ўқувчи симфонияси» ёки «Ёшлик» сюитаси ҳақида ўйлаб кўрайлик, унда ҳар бир қисмда ўзига хос ҳаракатлар, ўзига хос ғоялар ётади. Симфонизмнинг ҳаёт билан боғлиқлиги, ҳаётдаги ҳар хил ҳодисалар, воқеалар ҳам ҳаммаси бир-бирига боғлиқ, чунки, қўшиқлик мусиқа ҳаёт акси; ҳаёт ҳаракатлари ҳам ҳаёт бор.

Чайковскийда «Драматик симфонияси» қаҳрамонлари, ўзаро зиддият ҳам бор ва ҳаммаси бир-бирига боғлиқ. Унда ҳар бир ҳаракатда ўзига хослик ҳам бўлади

240

[illegible] [illegible]. Ұлы мелодист
Чайковский [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible], [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible]. [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible], [illegible] [illegible],
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible]; [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible], [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]. [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible].
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible]. [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]. [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] — [illegible] [illegible]
[illegible], [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible]. Симфониялық [illegible] [illegible]
[illegible] роман [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]. Чайковский [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible], [illegible]

241

[illegible] [illegible] [illegible]. [illegible]
[illegible] [illegible], [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] Чайковский
[illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]. [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]. [illegible]. Скерцоның
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible].
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible].
[illegible] [illegible], [illegible] [illegible]
[illegible]. [illegible] [illegible] [illegible].
([illegible] [illegible] [illegible] [illegible]). [illegible]
[illegible] симфониялық [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible], [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]; [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible]. [illegible] [illegible] [illegible],
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible]. [illegible] симфония [illegible] Чай-
ковский [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible]
[illegible] [illegible] Чайковский [illegible]

1882 йылдың 1 мартында фон Мек-
ко язван вагында вайлэй.

Зоя Космодемьянская была
ки осан бик яратканы был сим-
фонияны!

„Бишенсе симфонияла"
был „Дуртенсе симфонияны" эстр-
леге уткэрелэ. Лэкин бойда кеше
узендэге кеше таба, язмыш ты
узе гене ла ене ла ала. Был сим-
фонияла карэш идеяны, яз-
мыш менэн алышыу, дуртэлеш-
тэ ла курнэтелэ. Кеше-ецеуле.
Эзэрзен там эстрлеге шунан тора.

„Алтынсы симфония"
Чайковскийзен нуйзы симфонияны.
Бойда ла язмыш (фатум) менэн
карэшеу. Лэкин уйлы финалы фа-
живаны, хэсрэтле, пессимизмле.
Лэкин бойда язмыш алдында ка-
рэшлеу гене баш эйелкалыу юк.
Тормош карэш талан ит. Язмыш-
ка карышылашмау Чайковский ижа-
дыша хас тугел. Чайковский
гор сак кешегэ зур бишаны менэн
карай.

Камерный эзэрзэр зо Чайков-
ский ижадында зур урын алган.
Уларга фортепьяно пьесалары,
романстары, квартеттэре инэ.
„Йыл мизгелдэре" тигэн эзэрендэ
ул эске дан'ялы курнэтеу менэн
берго нурэтлэу саралары да кул-
лана. („Тройка", „Белые но-
чи" (апрель) н.б. эзэрзэре шул
„Йыл мизгелдэрене инэ). Лэкин
тэбиэтте ул нэр сак лирик тон-
дарза нурэтлэй.

1812 йыл увертюрасын
Кандинский нэйлэмэне. Трагедис-
ку был турала эйткэн, ул:
— Был Чайковскийзен кеше
тугел, — тине. — Бишкэ музыка вой-
ла. Лэкин мин ризе булланым
бэва. Санки мин уны оркестр баш-
карыуда тыцлан берейсе мэртэбэ шу-
лай нык тэ'эсирлэнзем. (Свешни-
ков дирижер инэ).

Азактан Кандинский уз-
ен кагыны менэн бергэнэ „Дур-
тенсе симфонияны" ейкем нурэт-
тэ.

Чайковский уз өстөндө эшлөсе бөтөн эшсе була. Арымай, талмай, бөтө кәсәм бирен ул узенен өстөлөгөн арттыра, кулуной.

Бөрмөшта нәм кешелөрзө якшөмөкто курсу талабы унда вәзәттөн тоиш кәслән була. Ул нәр нәмәне өйрәгенә өрөн итеп ала. Узе яратка кешелөр менән бик нык кызыкнома. Узенен өзтибарлыгым кинә куцелле булы менән да бөтө кеше тарафынан яратыла нәм бөтөгенә лә да кәрәкле була. Унын тормәше бик кун кешелөр менән бәйөй.

Валык өйрәнә да нәр сак вокланыу нәм нәйөу менән карай. Унын дүстары Островский нәм Садовский валык нәмәдә менән ин зур кызыкномоусылар булалар, ларзыц дүстлөгөн кәзәй нәм бөл дүстлөк зур нәтиәнә бирә.

Чайковский ата булыу туранында зур шатлык менән тиҙай. Балалар туранында уйлаганда ул бөтөнмөй якторын кинә:

«Я чувствую сильную потребность в детском крике», тигул ныз туганына.

Чайковский музыкалы бөтө Европала яҙтырай нәм нәр кайда дыны дан өрөй. Чайковский узе лә сәйәхәт итергә ярата. Ул рус композиторзарыс аранында бик курсе курган, бик кун өйрәгөн сәйәхәтсе. Ул Германияла, Италияла, Франциялы, Швейцарияла, Англияла нәм вумерелен нуцы өлеҙарында Америкала ла була.

Чайковский нис бер вакытта ла эштән туктамай. «Я пишу совсем по-ремесленному» тиҙәндә ул узенен бөлә бөлеҙәнәнә хезмәт кешелөренә булган бөтө нәйөуен налоги өйтә. Ул мадыгын ил нәмланы эшлөй. Ашаганда ла, ял иткәндә лә, якон кешелөренә барганда ла да нәр сак музыка туранында, узенен эше туранында уйламайынса булдыра алмай.

«Обыкновенно вдруг, самым

неожиданным образом, является дер-
но будущего произведения, — ~~[illegible]~~
тин Яза ул Надежда Филаретов-
на Мекка, — Если почва благопри-
ятная, то есть расположение к рабо-
те, зерно это с непостижимой силой
и быстротой пускает корни, показы-
вается из земли, пускает стебель, листья,
сучья, наконец, цветы. Я не могу пла-
че определить творческий про-
цесс, как посредством этого упо-
добления... Напрасно я бы старал-
ся выразить словами все неизме-
римое блаженство, которое охваты-
вает меня, когда является главная
мысль — когда она начинает разрас-
таться в определенные формы. За-
бываешь все, делаешься, как сума-
сшедший. Все внутри трепещет и
бьется, едва успеваешь намечать эс-
кизы, одна мысль перегоняет другую.

Ученец эшли кати тор-
тинно байгондорон, куцеле тешкэн
сактар за ла, тормашонон ишнуур
сактарында ла ул эшли, язычуы
носкэшмалы роуешто дауам итэ.

„Моцарт, Бетховен, Шуберт, — тин
Яза ул шавир К. Романовка, — сочи-
нили свои бессмертные творения со-
вершенно так, как сапожник шьет
сапоги, то есть изо дня в день и боль-
шей частью по заказу. В результате
выходило нечто колоссальное... Я
готов плакать от досады, когда думаю
о том, что бы нам дал Глинка, ро-
дись он не в барской семье!

Чайковский сак кэнэ эшли эйлэ-
рэнэ ла ученец тормашо ме-
нэн кэнэвэтлэнмэй бышлай ул
вадаилы икилэнеузэре ува
Яоншан кирэ кайта.

Уноч телеидэ из поше
эйтелгэн байэю и семдэрдэн Глин-
ка, Пушкин, Толстой була. 1886
йылда „Иван Ильичтэн улемен" уко-
зас та кэндэлегенэ бышлай тин
Яза:

„Более чем когда-либо я убеж-
ден, что величайший из всех когда-
либо где-либо бывших писателей-
художников есть Л.Н. Толстой.

128

Его одного достаточно, чтобы русский человек не склонял стыдливо голову, когда перед ним высчитывают все великое, что дала человечеству Европа".

„Я страстно люблю все русское — русскую речь, тип красоты, русский склад ума, русский характер" (Письмо Мекк).

„Я не имею ни малейшей претензии на гениальность, но мне кажется, что я действительно одарен свойством правдиво, искренно и просто выражать музыкой те чувства, настроения и образы, на которые наводит текст. В этом смысле я реалист и коренной русский человек".

Петр Ильич Чайковский.

Чайковский дуга поезда О. Черный пом. Е. Чернышевского 1944 г. поезда сыскал китайский укомплект.

(Тел) 22/V-93 г.

30 майзе — рус. тел. [illegible] зачет.

Никифоров учебника пом. [illegible]

1) Работа тов. Сталина по языкознанию, как основа построения курса истории русского языка.

2) Самобытность русского литер. языка. (теоретический вопрос ≠ Жаргонов).

3) О периодизации истор. рус. лит. яз. (по эпохам: Киевского гос. Моск. Государства, Ивек, Новек и т.д.). Характеризовать каждый век.

4) О происхожд. русского литер. яз. (Теория Шахматова и Обнорского).

5) Литер. яз. эпохи Киевского Госуд. (О трех стилях, коротко охарактеризовать памятники и „слова о полку Игореве").

6) ~~[illegible]~~ Письменный-деловой язык Киевской эпохи.

7) Характ. церк.-книжн. яз. эпохи Киевского Государства (риторический стиль. Проповеди Кирилл Курбский и Митрополит Иллар[illegible]

130) 8) Литературно-поэтич. стиль эпохи Киевского ~~[illegible]~~ гос. „Слово о полку Игореве". Лексика. Стилистич. средства.

9) Лит. яз. Моск. гос. 14–17 веков. (Письм. деловой язык. Московские грамоты, приказы. Переписка Ивана Грозного, Домострой, Протопоп Аввакум (коротко).

10) Развитие публицист. стиля лит. яз. эпохи Моск. гос. (Письма Ив. Грозного к Ивану Пересветову).

11) По Домострою. Обогащение лит. яз. живыми элементами разг. языка.

12) Грамматич. разработка рус. яз. 16–17 в. (Максим Грек, Мелетий Смотрицкий).

13) Расширение функции разг. яз. в 17 веке. — Житие Протопопа Аввакума. Церк.-сл. элементы.

14) Знач. Петровской эпохи для разв. литер. языка. Реформы и их значения. Расширение словарного состава. Заимствования. Расш. народно-диалектной речи. Ломоносов, Предиаковский (общие).

15) Реформы Ломоносова и их ист. знач. Штили. „Российская грамматика" Ломоносова — первый научный труд. Н. О. произн. букв — впервые. Разработка частей речи. Синтаксис.

16) Язык поэзии и прозы самого Ломон. Ода какая-нибудь. Проза (низк. шт.). Суть теории.

17) Рев. роль Радищева в создании публицистич. стиля. Особенности языка его произведений.

18) Преобразования Карамзина и его борьба с шишковистами. Язык его произведений. О Шишкова.

19) Знач. Басен Крылова для разв. русск. литер. яз. 19 века.

20) Особенности языка комедии А. С. Грибоедова „Горе от ума".

Работа Сталина.

Никифоров — Истор. русск. литер. яз.
Винокур — Русский язык.
Виноградов — Великий рус. яз.
Виноградов — Очерки по ист. русского литер. яз.

Обзорный – Обзор по ист. Рус. литер. языка.

22 май, V. Кичә Тургеневның «Рудин»ен укып чыктым. Островскийның пьесаларын башладым. Тургеневның «Накануне» романын да бит укып чыктым.

Никадәр бизәк тел җыр! «Рус теле» дигән сүзне Тургенев язмаган! Бөек дә бит тел язучыларның иң өлкәне!

Болар белән бергә «Язык Тургенева», «Дворянское гнездо» романына караган Винокурова «Русский язык» (1948) һәм В. Виноградовның «Великий русский язык» китабын укыдым. Әй тәхәр мукады! Күбесенчә, бу берничә байлык сүз. Бик тә уңайлы ...ның китабы. Бөек ... .

... бөек рус язучылары! Инглиз тәхәр ... ... рус әдәбиятен бик укыйм. ... кайда ... булгаем!

Тургеневның, Горький һәм Гоголь ... «Рус теле» укыгач, ... укый ... .

Бина тәхәр Виноградовның «Великий рус теле» ... .

«В языке своем народ в продолжение многих тысячелетий и в миллионах индивидуумов сложил свои мысли и свои чувства. Природа страны и история народа, отражаясь в душе человека, выражались в слове. Человек исчезал, но слово, им созданное, оставалось бессмертной и неисчерпаемой сокровищницей народной

языка; так что каждое слово языка, каждая его форма есть результат мысли и чувства человека, через которые отразилась в слове природа страны и история народа".

К. Д. Ушинский — „О первоначальном преподавании русского языка". (Избр. пед. соч. I, II, 1939).

„Есть образ мыслей и чувствований, есть тьма обычаев и поверий и привычек, принадлежащих исключительно какому-нибудь народу".

А. С. Пушкин

„Истинная национальность состоит не в описании сарафана, но в самом духе народа. Поэт даже может быть и тогда национален, когда описывает совершенно сторонний мир, но глядит на него глазами своей национальной стихии, глазами своего народа, когда чувствует и говорит так, что соотечественникам его кажется, будто это чувствуют и говорят они сами".

Н. В. Гоголь (Статья о Пушкине).

Русский язык „один из самых сильных и самых богатых живых языков". (Энгельс).

„Какой красивый русский язык: все преимущества немецкого без его ужасной грубости".

Энгельс.

„Повелитель многих языков, „язык российский, не только обширностью мест, где он господствует, но кучно и собственным своим пространством и довольством, велик перед всеми в Европе... Карл Пятый, римский император, говаривал, что испанским языком с богом, французским с друзьями, немецким с неприя-

ятелям, итальянским с женским полом говорить прилично. Но если бы он российскому языку был искусен, то, конечно, к тому присовокупил бы, что им со всеми оными говорить пристойно. Ибо нашел бы в нем великолепие испанского, живость французского, крепость немецкого, нежность итальянского, сверх того богатство и сильную в изображениях краткость греческого и латинского языков...

Тончайшие философские воображения и рассуждения, многоразличные свойства и перемены, бывающие в сем видимом строении мира и в человеческих обращениях, имеют у нас пристойные и вещь выражающие речи... Кто отчасу далее в нем углубляется, употребляя предводителем общее понятие о человеческом слове, тот увидит безмерно широкое поле или, лучше сказать, едва пределы имеющее море."

М. Ломоносов.

23 Май, VI. ([illegible])

[illegible]

зур белгесе. Әлбиттә, без студенттәр-
барыбыз за куркабыз. Кайнаы берәүдәр
уны формалистлектә ләзәтлә-
зәр. Лекин ул формалист тугел,
ә бик талансан, вәзәттән тыш талан-
сан профессор. Миңә бөлә кәрәк-
ле. Бәлә мин Геннадий Николаевич-
ны лекцияларын, уны нәйлә-
шеүзәрен зур ихтирам мәнән иҗә
аласакмын. Инсти тутты Якшы Як-
тарын уйлаганда, Якшы профессор-
зарзы, ни кун белем бирген укы-
тучусоларымды иҗә алганда, әлбит-
тә, ул берәнселәрәнән буласак. Укы-
ганда укытучусоздан кәнәвәт булу-
зан да ни нуш Якшы!

Бәган Флобердан „Са-
ламбо" нам бер практикант кыз укы-
ны. ~~[illegible]~~ Валентина Александровна
Дошник ә шиен ултырзы.

Кис Вис нограмәнән
нәйларга алоны кирте. Азак бик озак
семья, мәхәббәт, әзәбиәт турасында
нәйләшеп пәрәнәк. Озак кона
вакыт мин уны мәнән нәйләшкә-

нем гок ине әле. Ува нәр сак бәтә
пәрәктән нәйләйем мин. Бергә
нәйләшеп пәрәу бик кыцелле бу-
ла. Ува Добролюбов, Чернышевский,
Некрасов нәм Бөрге-
нев турасында, „Современник"
журналындавы карашлыктар тура-
сында нәйләнем. Мин уземдеп
нуззәрзен Рәнскә файзалы икән-
лечен белем. Шуга курә нәйлә-
нем килә. Хатта уземдеп нәйлә-
ашлыгма уземдә антирайым! Ә
семинарзарза бит мин балык
кеек бер ауыз нуз зә, бер ен дә
сөвармайым. Миңә нисектер се-
минарзарзавы сөвәштар Ямалма
нәм мәвнәвез кеек. Санки нәр
бер семинар бәтә пәрәктән бәхәсләш-
шеу, нәйләшеу, фекер алышу
була алмай, ә нисектер формаль
рәуештә бурыстарзы утәу булын
курен ә миңә. Шуныш өсен мин
нәйләй алмайым нәм нәйләр-
гә белмәйем дә. Бәтә пәрәктән
уземдеп фекерзе әйтә алмайным
икән, тик ултырганым, башка-

[illegible]

24 май, VII

[illegible]

шə. Урман əстəнəн алыста шəрək
алланыгы вокландырвыс куренə ми-
цə. Кук пəзə салт идəз булы. Пə-
тилвыш вона шəкəрə болоттар пəзə.
Тəбивəттен вəр бəр куренешендə
узенə ганə булвам хас матурлык,
кинəйзəр шивəнəт бар. Шулар-
зыш бəтəнен дə тəд белəрə, Бурге-
нев кеук вурəтлəй алыгрва кəрə.
Хəзер мин тəбивəт, туравында уй-
лаванда Бургеневвез уйлай алма-
йым. Бик куп əйрəнерə кəрəк
унан.

Бона бəгəн ял. Иртəн Уны
„Дворяндəр одвоин" булмəлə уки-
ултырзым. Азак мишава кызар
(Любе мин Галя шелле) кильəс,
урманва узелден яратка пар
каравай тəбəнə сывыш яттым. Нəй-
лебəрək кенə ултырым алам да
укыйым да укыйым. Добромо-
бəвтəн укывандан бирле мин пə-
шəй башланым, укый башланым.
Шулай за хəзер мин хəзер əллə
кинəй уйланыгва, кайдуго би-
релдем. Райзалы əйбəрзəр яза

алмау азым гайым курыгə. Уз-
узенə куп вакыт ошаным ерлəй
зə кудым.

Э мəхəббəт йоклай. Бик
ноч вəйəнем вом вəйəлəнем кило,
лəкин вəйə алмайым. Нəйəр-
лəк кешем юк минеш. Марийат
туравында бик куп уйлайым.
Каман да ул якын, йоклы... Лə-
кин инде беззен юлдар кушы-
лырва лəмкин тугел. Марийат инде
хəзер бəтəнлəй узгəрган. Яшəй вона
улыш бик зур хатын алдым. Уз-
енен минə карата язван караштар-
ы ла уныш бəтəнлəй башкаса,
кыйыгу. Мин хатта ошаймайым.
Ул да якын итə мине. Лəкин без-
зе язмыш бик ноч язаланы:
без тувандар булыш сыктык. Нəм
бонны тайду мине бəтə телəктəрем-
дəн, бəтə уйзарыгдан тыш.

Безгə əйлəнеу яраман:
Э əйлəнеу туравында, бала туравында
уйламайыйса мин булдыра алма-
йым. Ата булавым кило минеш.
Минен яратка дусым вона тугел, э

бик нык эрәткән картина да булдыра
алмый. Бола инде институтта тә-
маммарда ике генә ел калды. Ан-
нары мин дә [illegible] булам. Мин дә
кабат булдыра алмыйм. Соңра мин
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]. Ләкин мин
бер [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
килә. [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] бер нәрсә дә булдыра
алмый [illegible]. Бу [illegible] [illegible] [illegible]
ва булдыра [illegible], [illegible],
белмим. Балалар [illegible] [illegible]
[illegible]. Ә [illegible] мин бик [illegible]
килә, [illegible] [illegible] [illegible],
[illegible] [illegible] килә. [illegible]
[illegible] бола [illegible] [illegible].

— [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]! —
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

[illegible] бол [illegible] [illegible],
[illegible], „Дворянское
гнездо"ны [illegible] [illegible], „[illegible]"
романын башладым.

25 Май, I.

Совет әдәбияты семинарында коме-
дияләр турында сөйләштек. (Бу-
ханов [illegible] минем Сабдаев [illegible]
[illegible] сөйләштеләр.) Нарожнов жанр
турында, ә Володя Морозов Ми-
хайловның һәм Карпинскийның
комедияләре турында сөйләште-
ләр. Павел Иванович Нарожнов-
ның жанрлар теориясенә карата
сүзләре. (Жанр — [illegible] категориясе. Жанр-
ларны [illegible] [illegible] бер [illegible] дә
[illegible].) без жанрларның күп төрле
булуын белән [illegible]. Ләкин һәр
бер жанрның үзенә хас булган
[illegible] бар һ.б. (Сатирик коме-
дия — [illegible] [illegible] кирәкле жанрлар-
ның берсе. Ул [illegible] [illegible]
[illegible].) [illegible] [illegible], [illegible]-
[illegible], [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] бик [illegible].
Сатирик [illegible] [illegible] [illegible]-
[illegible] [illegible] [illegible] — [illegible].
Горький, [illegible] [illegible]-
[illegible] [illegible] [illegible]. Горький бер

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible]-
[illegible] [illegible] [illegible]. [illegible]-
[illegible] [illegible] [illegible]. Фадеев [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]-
[illegible]. Э. В. [illegible] [illegible] [illegible]. (Са-
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible]-
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible]-
се [illegible] [illegible].

Садыра [illegible] [illegible] [illegible]-
[illegible].

К.С. Станиславский — „Этика".

9/IX-53

Москва — 1947.

„Люби искусство в себе,
а не себя в искусстве."
(стр. 11)

„В театре очень часто
наблюдается такое явление:
самые большие требования
к режиссерам и к начальству-
ющим лицам предъявляют
те из молодежи, которые мень-
ше всех умеют и знают. Они

хотят работать с самыми луч-
шими и не прощают тем,
кто не может проделать с
ними чудес. Как мало ос-
нований в таких требованиях
начинающего.

Казалось бы, что моло-
дым актерам есть чему поучить-
ся, есть что позаимствовать у
любого мало-мальски одарен-
ного талантом и умудренного
опытом. От каждого можно
что-нибудь взять и узнать
многое. Для этого надо са-
мому научиться брать то, что
нужно и важно.

Поэтому не привеper-
ничайте, отбросьте критикан-
ство и всматривайтесь вни-
мательнее в то, что вам да-
ют более опытные хотя бы
они и не были гениями. (На-
до уметь брать полезное.

Недостатки перенимать —
легко, но достоинства — трудно."
(13).

„Начните с самого себя, воздействуйте и убеждайте других собственным примером. Тогда у вас в руках будет большой козырь, и вам не скажут: „Врачу, исцелися сам", или: „Чем других учить, на себя обернись".

Собственный пример — лучший способ заслужить авторитет. Собственный пример — самое лучшее доказательство не только для других, но главным образом для себя самого. Когда вы требуете от других того, что сами уже провели в жизнь, вы уверены, что ваши требования выполнимы, вы по собственному опыту знаете, трудно оно или легко." (16).

... Необходимо, в первую очередь, хорошо знать то, чего требуешь, ясно сознавать все трудности и то что для их преодоления нужно время. Кроме того, надо верить, что каждый человек в глубине души стремится к хорошему, но ему что-то мешает подойти к этому хорошему. Подойдя к хорошему, он уже не расстанется с ним, потому что оно всегда дает больше удовлетворения, чем плохое. Главная трудность — узнать препятствия, мешающие верному подходу к чужой душе, и устранить их. Для этого совсем не нужно быть тонким психологом, надо быть просто внимательным и знать того к кому подходишь, самому приблизиться к нему и рассмотреть его. Тогда увидим ясно

ходы в чужую душу, чем эти ходы загромождены и что мешает проводимому делу.

Подходите к каждому человеку в отдельности, сговоритесь с ним, а сговорившись и хорошо поняв, чего нужно от него добиваться и с чем нужно бороться, будьте тверды, настойчивы, требовательны и строги." (13)

Толстой, Чехов и другие подлинные писатели считали до последней степени необходимым ежедневно, в определенное время, писать, если не роман, не повесть, не пьесу, то дневник, записывать свои мысли, наблюдения. Главное, чтобы рука с пером и рука на пишущей машинке не отвыкали ежедневно изощряться непосредственно в тончайшей и точ-

нейшей передаче всех неуловимых изгибов мысли и чувства, воображения, зрительных видений и аффективных (эмоциональных) воспоминаний и пр.

Спросите художника, он скажет вам решительно то же.

Мало того: я знаю хирурга (а хирургия тоже искусство), который свободное время отдает игре в тончайшие японские или китайские бирюльки. За чаем, за разговором он вытаскивает глубоко запрятанные в общей куче едва заметные предметы, чтобы „набить руку", как он говорит."

„Нет маленьких ролей, а есть маленькие актеры. Кто не любит не театр в себе, а себя в театре, надо удалять его." (28)

ЖЗЛ С. В. Иванов

Лермонтов

Молодая Гвард.

1838 г.

10/IX-53.

Портрет Лермонтова:

„Презелистый, с большой головой и бледным лицом, он обладал большими карими глазами, сила обаяния которых до сих пор остается... загадкой. Глаза эти, с умными черными ресницами, делавшими их еще глубже, производили чарующее впечатление на того, кто бывал симпатичен Лермонтову. Во время вспышек гнева они были ужасны. Я никогда не в состоянии был бы написать портрета Лермонтова при виде неправильностей в очертании его лица, и, по моему мнению, один только К. П. Брюллов совладал бы с такой задачей, так как он писал не портреты, а взгляды." (стр. 40).

Художник Меликов.

Он был невысокого роста, плечист, с неустановившимися еще чертами матового, скорее смуглого, лица. Темные волосы, с светлым белокурым клочком впереди, окаймляли высокий, хорошо развитый лоб. Большие умные глаза легко меняли выражение. Слегка вздернутый нос и большею частью насмешливая улыбка, за которой тщательно пряталось мелькавшее нередко выражение мягкости или страдания, — таким рисуют Лермонтова его современники." (стр. 45).

„Если захочу вдаться в поэзию народную, то, верно, нигде больше не буду ее искать, как в русских песнях."

Лермонтов.

159

Музыка. 26 май, II.

Глазунов – симфонист.

[illegible] „Идэ-сам-сон" [illegible] Бородин „Ба-гадур симфони [illegible] – Глазунов. [illegible] 8 бай. Глазуновын музы-кануудын [illegible] драма [illegible] Чайковский [illegible] Глазунов [illegible] Глазу-нов бол опера [illegible] Глазунов [illegible] Глинка [illegible] „Стенька Разин" гэдэг программ [illegible]

159

Лядов –

Миниатюр [illegible] музыкант. [illegible] программ „Баба Яга", „Кики-мора" гэдэг [illegible] Лядов [illegible] Глазунов мөн Лядов Петербург [illegible] музыка [illegible]

Москву композито-ры [illegible] Танеев [illegible] „Иоанна Дамаскин" [illegible]

байтак симфониялары бар. Ул ашыкмай, бик уйлап яза. Ул уйлап бик уйлап язылы хатта шлиамланып язылы Чайковский де барсой. Ул Танеевка уйлап рационализмлеген яза. Танеев узенен ише менен аклапырва тырыша. Ул ул бик нык эшлэй уз эстэндэ. Контрапункт уйлап шул ныкышмалы эшлэре нэтижэленен емеше.

Танеевтын романстарында ~~за~~ кэйлэ шлиам курэнэ. Ул бик якшы педагог була, музыкант-галим, бик эста пианистта булып тамыла. Ул рус музыкальында модернизмго карши кэрэшеуселэрзен берэнселэрэнэ була.

Шулай за Танеев, Глазунов ным Лядов кеуек ук, 19 быуат классиктэре дэрэжэлэнэ кутэрелен етмэй. Рационалистлек явы уйлап и эта дэвида эзэйлэк ит.

Аренский —

Мэскэу композиторзарынан кучкистэр артынан барыусы композитор. Ханык и эпадоша нык бэйлэнэ. (и Сон на Волге). Узенен симфонияларында ул Чайковскийго бик якын. Якин Чайковский зен драматизмэнэ ул бик алыс, уза тик лирико-элегик явы менэн окшаш. Чайковский уйлап нык яратэ.

Ипполитов-Иванов —

Римский-Корсаковтын укыусылы, Чайковский зен уза тэвэнре бик зур. Ин курэнекле эзэрзэрэнэ — „Кавказ эскиздэре" (сюита), „Ася" опералы. Тургеневтен „Ася" не буйлиса языла. Лэкин ул „Евгений Онегин" де кабатлай. Иванов совет музыкальны уэтерэрзэ зур ярзам курнэ ным шулай ук уйлап грузин композиторзарына эшлэнэ бик зур. (ул 10-ым Тыбилисизэ йэшэй).

Рус опералын башкарыу 19 быуат азавында ~~в~~ товарыс дэрэжэлэ кутэрелэ. Бэва тиклем

рус театрларында ариялəрне башкара иде. Элек өлкəдəрдə бик күп өйрəнелəр, [illegible] турында сөйлəделəр. Чайковский операларын бик вакытта зур популяр[illegible] булган ала. Козлов, Фигнер (тенор) Чайковский операларында образларын [illegible]. Тенор Ершов бик зур дан казана.

Мамонтов театры барлыкка килүе зур эш [illegible]. Врубель, Серов кебек олы художниклар Мамонтов театрында эшлəделəр. Шул театрда Шаляпинның талантлы [illegible] [illegible] [illegible]. „Борис Годунов, Иван Грозный“, Кнезь Игорь кебек зур [illegible] образларын Шаляпин тудырды.

XX гасыр азагында реализм традициялəре [illegible] [illegible] [illegible]. Музыкаль [illegible] [illegible]. XX гасыр классиклары [illegible] [illegible].

„Мир искусства“ кебек „[illegible] искусство“ авангард [illegible] журналы барлыкка килə. Бу [illegible] художниклар арасында да [illegible]. Кайбер музыкантлар [illegible] импрессионизм [illegible] 1905 елгы революциядəн [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] Кагарлы [illegible] [illegible]. „[illegible] [illegible] музыкасы [illegible]“ [illegible] (Берберов[illegible]). [illegible] рус музыкантлары арасында [illegible] [illegible]. Экспрессионистлар, символистлар, модернистлар [illegible]. „[illegible]“ [illegible] бик күп [illegible]. Стравинский [illegible] [illegible] [illegible]. „Петрушка“ кебек балетлары [illegible] рус музыкаль культурасында [illegible], классиклардан [illegible] [illegible] [illegible].

Бу [illegible] Римский-Корсаков, Рахманинов, ~~[illegible]~~, Глазунов, Лядов һəм башкалар [illegible] сөйлəмəр.

[illegible] бишенче (1903 нче ел

[illegible] әсәр иде.

[illegible] консерватория профессоры,

[illegible] белән [illegible]

[illegible] Ул лирик

әсәрләр [illegible] . Бу

әсәрләр [illegible]

[illegible] «Прелю-

дия» ([illegible] , ул [illegible]

[illegible] музыка.

[illegible] Скрябинның [illegible]

искусствосы [illegible]

[illegible]

[illegible]. [illegible]

[illegible]

[illegible] .

Рахманинов [illegible], [illegible]

[illegible] Москва,

[illegible]

[illegible];

[illegible] Скрябин [illegible]

[illegible], [illegible] Скрябин [illegible]

[illegible]. ([illegible]

[illegible], [illegible]. [illegible]

[illegible]. [illegible]

[illegible]).

Сергей Васильевич Рахманинов

[illegible] композиторның [illegible]

[illegible] [illegible]

[illegible], [illegible]

[illegible] композитор [illegible]

[illegible]. [illegible]

[illegible]

[illegible], [illegible]

[illegible]. Рахманинов [illegible]

[illegible]. [illegible], [illegible] Скрябин

[illegible], [illegible]

[illegible]. 1905 нче елдан [illegible]

[illegible] вак-

[illegible]. [illegible]

[illegible].

[illegible]

[illegible], [illegible], [illegible]

[illegible] [illegible].

Ул Чайковский [illegible]

[illegible].

[illegible] «Весенние раз-

ливы» [illegible] Ренин [illegible]

[illegible] ([illegible] прелюдиялар).

[illegible] прелюдияләр [illegible]

[illegible]

[illegible]. [illegible]

[illegible] прелюдияләр [illegible]

лоунда уноъ трагик ноталарда
Яззоврай. Улар блокъ бичуван ил
турапонда шивоврзар циклом
хотерлоъ ном блок лепон Рах-
маниновъ оконлан та бик Якоъ
тарамар. Де фортепьянный кон-
церте. Рахманинов блок ном
Брюсовтар рухондавоъ реализмдон
ситко тайноъ лошка ла бирлен
ала. Рахманинов шулайза
вор сак рус кешене ном Россия-
ноъ пойдусе реалист компози-
тор булоъ кала.

Рахманинов узенеъ
вумерен Америкала тамаллала
ла ул вор сак Россияла пэшой.
Узенеъ Америкава китеус ёсон ном
хаталаро ёсон бик укенъ. 1933
йилдоъ 28 мартонда Америкала
улэ. Ватан пузоншоъ барванва-
котта ул кондоъ Армияво ярзам
фондоша узенеъ кон ферттаро-
куя ном рус палдаттаро-
ноъ ецеуенэ, Совет Армияво-
ноъ ецеуенэ бэтэ пороктэн шатлана.

(Берисе симфониялоъ ноъ тоуга ёлешэ).

Зачеттар. 24 май, III.

Кисоне Виктор Михайловичъ за-
чет куйзо. Бондиго „Бакыр ноъбай"
буйоъса бирерго тейеш ишем, лэ-
кин башкалар биргондо бер ужем
гешэ торон калдоъ. Яшоъ нам
„Бакыр ноъбай" за ноъ клан, тикше-
рен укоъ сотворза, Белинский-
ен фенерен кабаттан ситеклон ой-
рэнен килерго булдоъ. Ёсон гешэ
белэм кеуек. Рус телеон диктант ярзак.

Э проза теориялоъ бу-
йоъса кисне совет алтыла Л.
Тимофеев зачет алдоъ. Социа-
листик реализм методоъ ном тэн
узенсэлектэре ном талантарон
турапондавоъ ном художествоъ
жэрзэ тел турапондавоъ порау-
зар ёлэктэн. Насар пойлоъ.
Лэкин Тимофеев „рохлэт, рох-
лэт" тигон булдоъ. Халоъ ксаилоъ-
ка, партийноскэ, дэрхэлэкэ,
тишклекэ ном революцион
романтикава тукталдоъ. Мисал-
за Фадеевтен „Пэш гвардия-
ноъ", Ауэзовтон „Абайоъ, Ал.

184

[illegible] . [illegible], [illegible]
[illegible] Салауат [illegible]
[illegible]. [illegible] Рәшиҙә [illegible].
[illegible]
[illegible]
[illegible]. [illegible]
[illegible] Гоголдың [illegible]-
[illegible] Пушкиндың. [illegible]
[illegible].
Шулай [illegible]-
[illegible]
[illegible]! [illegible]
[illegible].
[illegible], [illegible],
[illegible]. [illegible]
[illegible]. [illegible]
[illegible]!
[illegible]
[illegible]. [illegible]
[illegible]. [illegible].
[illegible]
[illegible]. [illegible]
[illegible]. [illegible]
[illegible]. [illegible]
[illegible]. Рафаэлде [illegible]
[illegible]. [illegible]
[illegible]

185

[illegible]. Рафаэль [illegible]-
[illegible]. [illegible]. [illegible]-
[illegible]. [illegible]-
[illegible]. [illegible]-
[illegible]
[illegible].
[illegible] Шакир [illegible]
[illegible]
[illegible]. Шакир [illegible]-
[illegible]. [illegible] Рафаэлде
[illegible], [illegible]-
[illegible] (!!!) [illegible]-
[illegible] Ша-
кирҙа [illegible]-
[illegible]
[illegible]. [illegible] Шакирҙа [illegible]
[illegible], [illegible]
[illegible]. [illegible], [illegible]
[illegible]-
[illegible]. [illegible]
[illegible]. [illegible]
[illegible]. [illegible]-
[illegible]-
[illegible]. Рафаэль [illegible]-
[illegible], [illegible]
[illegible]
[illegible]. [illegible]-
[illegible], [illegible]!

Ұқсату;

28 май, IV.
Бөл. Сабақ 2.

Гельвецийден. Кеше бұрынғыда кітабын қараған сияқты.
— Өзі көшеде шыққан деген ой... [illegible]. Бір [illegible]. Бұлардың [illegible] болады.

Проф. С. А. Бугославскийден «Глинка» деген кітабы. [illegible] бір [illegible] жазды.

Глинка (1804-

«Время литературы обращается к словесности народной».
Пушкин. 1832.

«Создает музыку народ, а мы, музыканты, только ее аранжируем» (т. е. обрабатываем).
Глинка.

«Музыка — душа моя» (Гл.).
Глинканың [illegible] [illegible] болған.

«Я сам все еще ученик и, вероятно, пребуду до конца дней моих, ибо познание есть наслаждение» (Глинканың [illegible]).

Глинка белгілі музыкант. Глинка — композитор, пианист, педагог. [illegible] көркемдік. Бір [illegible] итальян, латын, француз, неміс, [illegible] тілдерін [illegible] [illegible]. Пушкинмен [illegible] Глинка [illegible] [illegible] [illegible]. Глинка [illegible] [illegible] болды.

Глинка [illegible] [illegible] бір [illegible] («Иван Сусанин»). [illegible] («Славься»). [illegible] «[illegible]» [illegible]. Глинка [illegible] [illegible] опера [illegible] бір [illegible] В. Ф. Одоевский.

„Начинается новый период в искусстве — период русской музыки; тип бледный.

„В опере Глинки так хорошо воплощены русская ненависть и любовь, русские слезы и радость, глубокая ночь и лучезарная заря России. Это сперва такая скорбная жалоба, потом гимн искупления, такой гордый и такой торжествующий, что последний крестьянин, перенесенный из своей избы в театр, был бы тронут до глубины сердца. Это более, чем опера, — это национальная эпопея, это лирическая драма." Анри Мериме (двоюродный брат Проспера Мериме).

(1836)

Лермонтовтан:

Начал учиться по-татарски, язык, который здесь, и вообще в Азии, необходим, как французский в Европе — да жаль, теперь не доучусь, а впоследствии могло бы пригодиться. (Из письма Краевскому) Бифлис.

О Лермонтове —

(Из письма Белинского к Боткину):

„Недавно я был у него в заточении и в первый раз разговорился с ним от души. Глубокий и могучий дух! Как он верно смотрит на искусство, какой глубокий и чисто непосредственный вкус изящного!.. О, это будет русский поэт с Ивана Великого! Чудная натура! Я был без памяти рад, когда он сказал мне, что Купер выше Вальтера Скотта, что в его романах больше глубины и больше художественной целости. Я давно так думал и еще первого человека встретил, думающего так же. Перед Пушкиным он благоговеет и больше всего любит „Онегина". Я с ним спорил, и мне отрадно было видеть в его рассудочном,

охлажденном и озлобленном взгляде на жизнь и людей семена глубокой веры в достоинство того и другого. Я это сказал ему — он улыбнулся и сказал: дай бог. Да, он в образовании-то подальше Пушкина, и его не надует не только какой-нибудь идиот, осел и глупец Катенин, в котором Пушкин видел великого критика и по совету которого выбросил восьмую главу „Онегина", но и наш брат. Вот это-то и хорошо. Он славно знает по-немецки и Гете почти всего наизусть дует. Байрона режет тоже в подлиннике..." (221).

Белинский
о „Казачьей колыбельной песне"
Лермонтова —

„Это стихотворение есть художественная апофеоза матери:

все, что есть святого, беззаветного в любви матери, весь трепет, вся нега, вся бесконечность кроткой нежности, безграничность бескорыстной преданности, какой дышит любовь матери, — все это воспроизведено поэтом во всей полноте." (228).

Помимо страсти к наблюдениям, у Лермонтова была острая любовь к народному языку, народным преданиям, сказкам, легендам, песням.

„Великий поэт, говоря о себе самом, о своем я, говорит об общем — о человечестве, ибо в его натуре лежит все, чем живет человечество. И потому в его грусти всякий узнает свою ~~[illegible]~~ грусть, в его душе всякий узнает свою и видит в нем не только

(Некрасов мудрой литературной пропаганды. При „Современнике" редакция его ли, Некрасова ли, Краевского [illegible] зорко [illegible] была)

поэта, но и человека, брата своего по человечеству. Признавая его существом неравно высшим себя, всякий в то же время сознает свое родство с ним… Поэтому признаку мы узнаем в нем поэта русского, народного, в высшем и благороднейшем значении этого слова, — поэта, в котором выразился исторический момент русского общества".

Белинский о Лермонтове

«Данте знал, что нет горше страданий, как воспоминание о счастливых временах во дни невзгод." Лермонтов.

„У Лермонтова была одна из натур, одаренных энергией, страстных и в то же время сосредоточенных, которых самых блестящий образец мы находим в лорде Байроне. Пылкая любовь к независимости жгла его душу: казалось, он был постоянно пожираем огнем внутреннего неудовлетворения. Никто не писал в России стихов более энергичных, при простоте выражения, при их [illegible], столь [illegible] и пренебрегающих всеми излишними украшениями. Вся его поэзия выражение души непокорной, мрачно-поэтичной и гордой… Его вдохновляла не мизантропия сердца, разочарованного и повергнутого в уныние, а негодование к вопиющим насилиям, бездействию, ненависти, а не скука пустоты. Лермонтов был несомненно великий поэт. Один он и Пушкин сумели заставить говорить русскую женщину; он наверно великолепно описал, он создал мощные характеры. →

(Кои адъза байдма ла, жендорзен хуш сторен носк аз кой тогуз, дрзок торзен погуза субырзашом кайонаду ямтогр булаcавом эйтем тора ине.

Погузом кубекмием авогуз курс, полева башонда ямтогр булвандогр, тим уйланым.

„Самая благородная, самая возвышенная и самая индивидуальная из мук — мука любви". Энгельс.

Признаки ясной погоды: Около полудня появляются плоские, кучевые облака, исчезающие к вечеру. При закате солнца небо окрашивается в золотистые и розовые (но не красные!) тона. Дым из труб или от костров идет вверх. Слабый ветер к полудню немного усиливается, к вечеру опять стихает. Днем жарко, к ночи становится прохладно. После захода солнца в низинах и на поляках дорогах появляется туман, который исчезает после восхода солнца.)

В. Боня — Бруевич — Как работал Владимир Ильич.
„Читатель и писатель", №2, 1938.

В. Боня — Бруевич — Ленин о поэзии.
„Наш литер. поэзия" №4, 1938.

→ Хотя Лермонтов, так сказать, только промелькнул, но все же он имел влияние, которое его пережило, и это потому, что, подобно Пушкину, он был в высшей степени русский и был первым поэтом страсти, которую проявила Россия.

(Статья из франц. газеты „Иллюстрасион", после смерти М. Ю. Лермонтова).

12/IX-53. Тбл. [illegible]

Цена 3 р. 60 к.
96 листов

175 страниц

ПЕНЗЕНСКАЯ БУМАЖНАЯ ФАБРИКА „МАЯК РЕВОЛЮЦИИ"
1953 г.
Гост 6302—52
Артикул 671—960